

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta umění a architektury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bratři Čapkové im memoriam
Čapek brothers im memoriam

Kateřina Kostková

PODĚKOVÁNÍ

Tímto děkuji vedoucímu mé bakalářské práce prof. Dr. Ing. arch. Bořkovi Šípkovi za poskytnutí výborných konzultací a za čas, který mi věnoval nejen při tvorbě mé bakalářské práce, ale po celou dobu studia.

Také děkuji Muzeu Bratří Čapků v Malých Svatoňovicích za poskytnutí historických fotografií a odborných materiálů.

Zvláštní poděkování patří paní starostce Malých Svatoňovic Evě Hylmarové za vstřícnost a ochotu při tvorbě mé bakalářské práce a všem mým blízkým, kteří mě podporovali.

OBSAH:

ANOTACE	1
ANNOTATION	1
CÍL PRÁCE	2
ÚVOD	4
1. BRATŘI ČAPKOVÉ	5
1.1. Karel Čapek	5
1.1.1. Karel Čapek – dětství a studium	5
1.1.2. Karel Čapek a 20.léta	6
1.1.3. Karel Čapek a 30.léta	7
1.1.4. Karel Čapek – období Mnichova a konec života	8
1.2. Osobnost Karla Čapka	9
1.3. Josef Čapek	10
1.3.1. Josef Čapek – dětství a studium	10
1.3.2. Josef Čapek a malířská tvorba	11
1.3.3. Josef Čapek a 30.léta	12
1.3.4. Josef Čapek a předválečná doba	12
1.3.5. Josef Čapek – tvorba za války a konec života	13
1.4. Osobnost Josefa Čapka	14
2. MALÉ SVATOŇOVICE	15
2.1. Obec	15
2.1.1. Historie obce	15
2.1.2. Obec dnes	16
2.1.3. Muzeum bratří Čapků	16
3. PAMÁTNÍK	17
3. 1. Vymezení pojmu	17
4. KONCEPT	18
4.1. Jádru vzniku	18
4.2. Rodiště, rodný kraj	18
4.2.1. Rodiště podle bratří Čapků	18
4.3. Souznění bratří Čapků	19
4.4. Energie člověka	20
4.1. Aura	20

5. VÝSLEDEK PRÁCE	21
5.1. Bratrské pouto	21
5.2. Tvar a forma památníku	21
5.3. Propojení textem	22
5.4. Umístění	22
5.5. Výroba elektrické energie lidmi	22
6. TECHNICKÉ ŘEŠENÍ	24
6.1. Materiál	24
6.2. Osvětlení	24
6.3. Kinetické dlaždice	24
ZÁVĚR	26
SEZNAM ZDROJŮ	27
OBRAZOVÁ ČÁST	30
Seznam obrazové přílohy	30
Fotografie bratří Čapků	33
Obrazová příloha k obci Malé Svatoňovice	38
Vizualizace vzniku, jádra obce a energie člověka	43
Vizualizace památníku	49
Schémata	60

ANOTACE

Bratři Čapkové jsou osobnosti, jejichž díla jsou obdivována po celém světě. To stojí o zamyšlení nad jejich osobnostmi.

Vracím se do prostředí, kde začali jejich osudy, a to do rodného kraje bratří Čapků. Připomínám osobnosti bratří Čapků a obec Malé Svatoňovice, kde se Karel Čapek narodil a Josef Čapek prožil první roky svého života. A protože se domnívám, že se památka na bratry z tohoto místa vytrácí, a aby obyvatelé – nástupci lidí, kteří žili v obci spolu s rodinou Čapkových, si na ně častěji vzpomněli a nosili jejich myšlenky ve svých srdcích, rozhodla jsem se vytvořit památku bratří Čapků a prostředí, kde osudy bratrů začaly. Zájemem tedy mé bakalářské práce je vytvoření památníku v jejich rodném kraji, který připomíná místo, kde bratři Čapkové žili, a který ztvárňuje tento prostor jako rodiště jejich myšlenek.

ANNOTATION

The Čapek brothers are personality whose works are admired around the world. It is a reflection of their personalities.

I'm going back into the environment where they began their destinies, and to his native region of the Čapek brothers. I remind the personality of Čapek brothers and the municipality of Malé Svatoňovice where he was born Karel Čapek and Josef Čapek spent the first years of his life. And because I believe that the monument to the brothers from this place wears off, and residents – the successor of the people who lived in the village with the Čapek family, along with the family's on them more frequently remembered and wore their thoughts in your hearts, I decided to create a memory of Čapek brothers and the environment where the fate of the brothers began. Therefore my interest of the bachelor thesis is to create a memorial in their native region, which commemorates the place where the Čapek brothers lived and which he portrays this space as the birthplace of their ideas.

CÍL PRÁCE

Rozhodla jsem se reagovat na situaci v obci Malé Svatoňovice. Z několikaletého působení v Muzeu Bratří Čapků, které se nachází v obci Malé Svatoňovice, jsem dospěla k závěru, že je třeba více informovat veřejnost o tom, že je toto místo velmi významné a nějakým způsobem na ně upozornit, aby se více dostalo do podvědomí lidí. Součástí práce chci vystihnout osobnosti těchto bratrů, pátrat po jejich osudech a činnostech. Ve své práci se snažím zmapovat rodiště osobností jako rodiště myšlenek Karla a Josefa Čapka, jádro vesnice, které symbolicky poukazuje na místo vzniku. Nedílnou součástí památníku jsou lidé, kteří obec i památník navštíví, proto pro mě bylo rozhodující, aby se kdokoliv z obyvatel či návštěvníků mohl podílet na jeho funkčnosti, protože právě lidé a jejich příběhy byli velkou inspirací pro tvorbu bratří Čapků.

Cílem práce je tedy identifikace místa pobytu osobností Karla a Josefa Čapka, připomenutí těchto bratrů nejen místním obyvatelům, ale také návštěvníkům obce Malé Svatoňovice formou památníku. A podle návštěvnosti obce ovlivňovat vzhled památníku. Uvědomění si místa s vlivem, které má prostředí, ve kterém vyrůstáme.

ÚVOD

Když jsem přemýšlela, co bude mým tématem a náplní bakalářské práce, napadli mě právě osobnosti Karla a Josefa Čapka. Měla jsem možnost je důkladně poznat již od dětství, vzpomínám si, jak mi babička, když jsem byla malá, promítala na zeď diapozitivy pohádky Povídání o pejskovi a kočičce. Až s odstupem času zjišťuji, jak lidsky a přátelsky Josef a Karel přistupovali k dětem, k lidem. Měla jsem možnost začít pracovat v Muzeu Bratří Čapků, a tím se s těmito osobnostmi ještě důkladněji seznámit. Jako průvodce v tomto muzeu mám možnost návštěvníky vtáhnout do osudů bratří Čapků, potkávat spoustu zajímavých lidí, kteří jsou schopni vážít cestu, ať už se jednalo o japonskou novinářku nebo německé turisty, jen aby se podívali na místo, kde bratři prožili kus svého života. Chci navázat na tuto kontinuitu mého vztahu s Čapky – od dětství až po průvodcovství a následné praxi v Muzeu Bratří Čapků v Malých Svatoňovicích, a proto jsem se rozhodla věnovat Čapkům i svou bakalářskou práci.

Rodiště Karla Čapka se nachází v blízkosti mého domova, v obci Malé Svatoňovice, rodištěm Josefa Čapka je nedaleký Hronov. Avšak Josef v Malých Svatoňovicích vyrůstal od narození do svých tří let. Jejich rodný kraj je velmi ovlivnil, a celý život se do něho vraceli – ať už osobně, v myšlenkách či v tvorbě.

Jak žili, studovali, tvořili, proč jsou jejich díla aktuální dodnes? Zamýšlela jsem se nad těmito otázkami a snažila na ně odpovědět. Tito bratři nebyli během svého života lhostejní ke svému okolí, ani dění kolem sebe. Snažili se odpovídat na společenské otázky a reagovali na politickou situaci.

Velkou inspirací pro mě byla jejich vnitřní síla, neuchopitelná hmota, kterou může každý vnímat rozdílně. Já ji chápu jako jedinečnou energii osobnosti. Oba bratři v sobě měli obrovskou odvahu, odvahu bojovat, tvořit něco nového, a to za předpokladu, že jejich politická a společenská angažovanost byla aktivní proti proudu. Ale jejich podpora a energii, kterou přenášeli na druhé, byla neuvěřitelná.

Sílu osobností umocňuje místo, kde trávili dětství, kde se Karel Čapek narodil, kde vznikaly první myšlenky, podněty pro pozdější tvorbu, místo, které pro bratry bylo nezapomenutelné po celý život. Vždyť právě brzké dětství nás velmi ovlivňuje. První předměty, které uchopujeme, krajina, kterou pozorujeme i lidé, které potkáváme. Ať už

pozorovali svého otce Antonína Čapka- lékaře, při práci, kde léčil nemocné, anebo poslouchali příběhy, které jim vyprávěla babička Helena Novotná.

K vytvoření památníku mě vedla současná situace v obci, a to, že rodiště Karla Čapka a místo, kde rodina Čapkova pobývala, navštíví málo lidí. A protože tyto bratry velmi obdivuji, a myslím, že si zaslouží větší pozornost, rozhodla jsem se jim zasvětit památník. Zájemem mé práce je připomenutí osobností Karla a Josefa v podobě památníku do lokality Malých Svatoňovic.

Textová část mé práce se skládá z několika kapitol. Zpočátku se zabývám analýzou života Karla a Josefa Čapka, zaznamenávám tady důležitá fakta z jejich života a nastiňuji jejich pracovní i umělecké nasazení. Dále přibližuji obec Malé Svatoňovice, její fakta z historie, významná místa v obci. Z obce vycházím a další kapitolu věnuji rodišti a rodnému kraji. Věnuji se rozboru a životním snahám, které měli Josef s Karlem Čapkem, z toho čerpám ve svém konceptu, který plyne z prostředí, pátrám po jádru obce a místu, kde myšlenky bratří Čapků vznikly, z toho vyplývá výsledek práce, který vychází ze situace narození a dětství bratří Čapků a z nastudování jejich osudů. Důležitým faktorem pro vznik památníku byla také současná situace v obci.

Obrazová část tvoří fotografie osobností bratří Čapků, které jsou kopií originálů, vizualizace vzniku, které ilustrují počátek myšlenky návrhu, dále jsou zde obsaženy vizualizace samotného památníku na náměstí Karla Čapka v Malých Svatoňovicích. Součástí práce jsou ilustrativní obrázky kinetických chodníků a schémata celkové situace.

1. BRATŘI ČAPKOVÉ

Bratři Čapkové - osobnosti s velkým srdcem a silnými myšlenkami.

1.1. Karel Čapek

Spisovatel, filozof, žurnalista, překladatel, fotograf, člověkem blízkým obyčejným lidem i obdivovatelem vědy a techniky.

1.1.1. Karel Čapek – dětství a studium

Karel Čapek se narodil 9. ledna 1890 v Malých Svatoňovicích do rodiny lékaře MUDr. Antonína Čapka a Boženy Čapkové, roz. Novotné. Zde otec Antonín vykonával službu lékaře. Krátce po narození Karla se celá rodina přestěhovala do nedaleké Úpice, kde si otec založil svou vlastní lékařskou praxi. Významný vliv měli na Karla nejen rodiče a sourozenci (nejstarší Helena, narozena roku 1886 v Hronově a Josef, narozen roku 1887 v Hronově), ale také jeho babička Helena Novotná. Ta s Karlem i Josefem trávila spoustu času již od dětství. Její um tvořit a vyprávět pohádky, pověsti, jistě Karla později ovlivnil k přístupu k lidové slovesnosti. Jeho bravurní češtinu a vytříbenost jazyka můžeme pozorovat v mnoha dílech, ať už se jedná o povídky, romány, tvorbu pro děti, nebo fejetony.

Babička také Karla doprovázela na studia do Hradce Králové, kde od roku 1901 studoval na reálním gymnáziu. V Hradci však nedostudoval a pokračoval ve studiu v Brně. Jak uvádí Aleš Fettes ve své publikaci, a to že na podzim 1904 vstupuje do tajného studentského debatního spolku pokrokařského zaměření a sebevzdělávacích cílů, stává se i členem jeho výbor. V září 1905 se stěhuje do Brna. Sestra mu našla podnájem v Augustinské (dnes Jaselské) ulici. Začíná studovat kvintu Prvního českého gymnázia. V roce 1907 se celá rodina stěhuje z Úpice do Prahy. Otec si už nezařizuje lékařskou praxi. V září 1907 začíná Karel studovat septimu Akademického gymnázia v Praze.¹

Během studií je členem několika literárních spolků.

---

¹FETTES, Aleš. *Karel Čapek v rodném kraji: (k 120. výročí jeho narození)*. Úpice: Městské muzeum a galerie Julie W. Mezerové v Úpici, 2010, ISBN 978-80-254-6208-9.

Fetters zde také zmiňuje, že po absolvování gymnázia Karel Čapek pokračuje ve studiu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde získal doktorský titul. Během studií také pobýval v Berlíně. 27. října 1911 imatrikulován na filozofické fakultě Univerzity Friedricha Wilhelma v Berlíně a Paříži na Sorboně. 7. března 1911 se stěhuje z Berlína do Paříže k bratrovi, který tu pobývá už od konce října 1910, společně bydlí v Latinské čtvrti na bulváru Saint – Michel č. 133.² Karel Čapek ukončuje své studium na univerzitě roku 1915 a stává se doktorem filozofie. Začíná si hledat stálé placené místo. V březnu 1917 získává místo vychovatele syna hraběte Lažanského na zámku v Chýších u Žlutic. Krátce po té působí v knihovně Národního muzea v Praze. Ale už 22. října 1917 je přijat do redakce Národních listů. A tady začíná jeho celoživotní práce novináře. Aleš Fetters také upozorňuje, že Karel Čapek nebyl nikdy „na volné noze“, celé své rozsáhlé a významné literární dílo psal při pravidelné denní novinářské práci.³ Již od studia na gymnáziu se věnuje tvorbě novinářské a od univerzitního studia také překladům francouzské poezie.

1.1.2. Karel Čapek a 20. léta

Počátkem vzniku Československé republiky dokončuje hru Loupežník. Přichází tvorba 20. let, utopistická tvorba, kde se Karel Čapek pod vlivem technických pokroků tvoří díla jako RUR, Továrna na absolutno, Věc Makropulos nebo Krakatit. Od roku 1921 oba bratři nastupují do redakce Lidových novin. Z Národních listů odchází z důvodu sílící protimasarykovské linie listu. Na druhou stranu Karel nepřestal žít svým rodným krajem, věnuje se tvorbě pro děti, kde zmiňuje místa známá z dětství. Pohádky většinou vychází jako vánoční dětská příloha novin. Tou dobou se také seznamuje se svou budoucí manželkou Olgou Scheinpflugovou.

Od roku 1921 do roku 1923 zastává pozici dramaturga Vinohradského divadla, kde se poprvé osobně setkává s prezidentem Masarykem. Po smrti matky roku 1924 si bratři nechávají postavit dvouvílu na Vinohradech. Rodina opět žije v těsné blízkosti, před domem se starají o zahradu, tak, jako jejich otec kdysi v Úpici.

---

^{2,3} FETTERS, Aleš. *Karel Čapek v rodném kraji: (k 120. výročí jeho narození)*. Úpice: Městské muzeum a galerie Julie W. Mezerové v Úpici, 2010, ISBN 978-80-254-6208-9.

Čapek i u nás po vzoru Anglie zakládá Penklub. A také se schází se svými přáteli. To je vylíčeno v publikaci Karel Čapek v rodném kraji od Fetterse. „V Karlově bytě a v létě na zahradě se záhy vytváří neformální společnost „pátečníků“. Své přátele si ovšem zvaloval už do bytu v Říční ulici, scházivali se tam obvykle ve čtvrtek, mezi prvními Fráňa Šrámek a František Langer. Že pak na páteční schůzky v Čapkově vile přicházel i prezident Masaryk, několikrát jeho syn Jan, ale také Eduard Beneš, je všeobecně známo.⁴

V polovině 20. let se Čapek výrazně politicky angažuje. V polovině přelomu roku 1924 a 1925 je v týdeníku Přítomnost otiskována anketa Proč nejsem komunistou. Je otištěna odpověď obou bratrů. Oba bratři také vstupují do nově vzniklé národní strany práce. Karlova politická angažovanost zahrnuje také vnitropolitický boj proti fašizujícím snahám. Bližší spolupráce s prezidentem Masarykem probíhala o letních prázdninách na Slovensku - v Tatrách a Topolčiankách, kam za K. Čapkem jezdil jako host. Vznikají zde Hovory s TGM.

1.1.3. Karel Čapek a 30. léta

V 30. letech se Karel Čapek věnuje opět tvorbě pro děti. S pohádkami se vrací v myšlenkách do rodného kraje a kolem 9. července Čapek navštěvuje osobně svůj rodný kraj, asi už naposledy. Toto je jedna ze vzpomínek Karla Čapka na rodný kraj: „Nedávno mne auto provezlo krajem mého dětství, a už to nebylo to. Ted' to byl skutečný kraj, a já viděl jeho tvář líbeznou a pokornou, ale ta místa, ta nesčíslná místa dětství byla pryč, nebo byla tam ještě, ale já jsem jich nepoznával. Už to nebylo tisíc míst, ale byla to údolí a kopce, bystrá a temná řeka, země a nebe, bylo to hrozně maličké, neboť to nebylo složeno z nesčíslných míst a zákoutí. Ted' to byl rodný kraj, na který jsem se díval dojatě a zklamaně, ale už to nebyl celý svět.“⁵ Koncem roku 1934 začíná předvídat nebezpečnou situaci, která nastává v Německu po Hitlerově nástupu k moci. Přednáší a hájí demokratické principy. Roku 1935 se žení s Olgou Scheinpflugovou na vinohradské radnici, od švagra dostávají jako svatební dar dům ve Strži ve Staré Huti u Dobříše.

---

⁴ FETTERS, Aleš. *Karel Čapek v rodném kraji: (k 120. výročí jeho narození)*. Úpice: Městské muzeum a galerie Julie W. Mezerové v Úpici, 2010, ISBN 978-80-254-6208-9.

⁵ ČAPEK, Karel. *Obrázky z domova*. Praha: Československý spisovatel, 1954. Žatva (Československý spisovatel).

1.1.4. Karel Čapek – období Mnichova a konec života

Čapek pod vlivem ohrožení Republiky hitlerovským Německem tvoří protifašistická díla jako Bílá nemoc, drama Matka, První parta nebo Válka s mloky. Nese také těžce smrt prezidenta Masaryka. Všeestranně se angažuje za záchranu republiky a její demokracie. Sám se k situaci takto vyjadřuje: „Ono je dobře nebát se velkého zlého vlka, ale jen s jednou podmínkou: že uděláme všechno, aby v nás neviděl snadnou kořist.“⁶

Upozorňoval na hrozící nebezpečí války v novinářské tvorbě, rozhlasu. Vznikly desítky textů napsaných bezprostředně po Mnichovu, kterým usiloval pomoci národu. Varoval před katastrofálními důsledky, které jim válka může přinést. Nebyl vyslyšen. „Generace nyní žijící od dětí po starce je dlužna vlasti za svůj život. Ten dluh ji budeme splácet do konce svých dnů.“⁷

V polovině prosince 1938 zklamán politickým vývojem, celkově zdravotně a hlavně psychicky vyčerpan ulehá a 25. prosince ve svých 48 letech Karel Čapek umírá.

To, že se jednalo o neobyčejného člověka dokládá i fakt zmíněný v publikaci Aleše Fetterse: „Jedenáct francouzských spisovatelů z podnětu Louise Aragona žádalo pro Karla Čapka Nobelovu cenu za literaturu. Nebyla to první žádost o tuto prestižní cenu, od roku 1932 byl na ni navrhován sedmkrát po sobě. Marně.“⁸

Během života Čapek cestoval po Evropě (Německo, Francie, Španělsko, Anglie, Skandinávské země...). Ať už u nás byla situace jakákoliv, rád se vracel domů. Cestování mu bylo velkou inspirací, vzniklo i několik cestopisů.

---

⁶ČAPEK, Karel, *Pohádka a skutečnost*, *Lidové noviny*, 19.června 1938

⁷ČAPEK, Karel, *Lidové noviny*, podzim 1938

⁸FETTERS, Aleš. *Karel Čapek v rodném kraji: (k 120. výročí jeho narození)*. Úpice: Městské muzeum a galerie Julie W. Mezerové v Úpici, 2010, ISBN 978-80-254-6208-9.

1.2. Osobnost Karla Čapka

Osobnost Karla Čapka se zdá neuchopitelná - podstatě obyčejný člověk, který si všímá detailů života, na druhé straně silný muž, který bojuje proti režimu. Zájemce o technické pokroky a zároveň vypravěč pohádek pro děti. Můžu jen s jistotou tvrdit, že se jedná o člověka otevřeného prostým lidem, lásce a dobroty člověka. To je doloženo v publikaci *Malé Svatoňovice bratřím Čapkům*, kde je zmíněno, že Karel Čapek bytostně tíhl ke kladům života, k radosti člověka z práce, poznávání, lásky. A protože svět neodpovídal jeho představě a přání, chtěl zastříť jeho rozpory závojem spokojenosti. Chtěl se dokonce vzdát velkých myšlenek a velkých snah – on, který tak ctil v člověku schopnost tvořit! Chtěl ukonejšit neklid světa, když už krize třídní společnosti dospívala k vrcholu. Aby zakryl třídní rozpory, obracel pozornost k jedinci a ospravedlňoval tento svůj smírný postoj filozofickým názorem o relativnosti pravdy, o uznání pravdy všech.⁹

Celá Čapkova tvorba je zápasem o pravdivé poznání skutečnosti. Sám řekl: „... mám za to, že píši, abych poznával.“¹⁰ Do jeho myšlenek snadno proniknete. Poznání nových kontextů a vztahů, ať už jde o umění jakékoliv, prostřednictvím toho poznávám samu sebe. A mám chuť žít a tvořit dál. V Karlu Čapkovi vidím člověka, který žije skutečností, hledá řešení a vyhlíží do budoucnosti.

---

^{9,10}KIRCHNEROVÁ, Milena. *Malé Svatoňovice bratřím Čapkům: (pro památník brří Čapků v Malých Svatoňovicích)* Trutnov: Muzeum v Trutnově, 1962.

1.3. JOSEF ČAPEK

Malíř, spisovatel, knižní grafik, žurnalista, starší bratr Karla Čapka, člověk s životní moudrostí, který byl okouzlen životem.

1.3.1. Josef Čapek - dětství a studium

Josef Čapek se narodil 23. Března 1887 v Hronově. První léta svého dětství prožil v lázeňském domě v Malých Svatoňovicích. Po narození bratra Karla roku 1890 se rodina přestěhovala do Úpice. Prostředí dětství líčí Bohumil Mráz v knize *Josef Čapek*, a zmiňuje, že Čapkovým rodným krajem, v němž prožil celé šťastné dětství, bylo Podkrkonoší – romantická „Krakonošova zahrada“ lemovaná na obzoru Sněžkou, Kozími hřbety, Žaltmanem a Hejšovinou. Maličký Josef byl „trochu samotář, dítě spíše neobratné a nevýrazné, málo vnějšího temperamentu. Zato byl nadán bohatým temperamentem vnitřním, který se vybíjel v jeho bujně představitosti, ale mimo školní vyučování.“¹¹

Navštěvoval měšťanskou školu, kde příliš neprosplával. Když vychodil měšťanskou školu, poslali ho rodiče na rok do Žacléře, aby se naučil německy, a pak na německou dvouletou odbornou školu tkalcovskou do Vrchlabí. Po jejím absolvování pracoval rok jako dělník v úpické tkalcovně F. M. Oberlandera. Ve studiích pokračoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze od roku 1904 do roku 1910, kde studoval malbu. Do Prahy se později přestěhovala i celá jeho rodina, bydleli na Malé Straně v Říční ulici. Oba bratři se opět sešli a obnovili svůj důvěrný vnitřní vztah, vrátili se ke svým starším nápadům a začali společně psát. Již za studií navázal kontakty s uměleckým a literárním světem. Na jaře roku 1910 absolvoval Josef studium na pražské Uměleckoprůmyslové škole. V letech 1910 – 1911 pobýval studijně v Paříži. Mráz také přibližuje pobyt Čapka v Paříži, píše, že navštěvoval Academii Colarossi. Pobýval zde právě v kritické době nástupu umělecké avantgardy. Čapkovi obrazy a kresby z Paříže nejsou přímo poznamenány tímto nástupem kubistické avantgardy. Mladý český malíř si ke všemu, co v světové metropoli umění viděl, zachovával uměřený, kritický odstup.¹² Není však pochyb, že ho kubismus později velmi ovlivnil.

---

^{11,12}MRÁZ, Bohumil. *Josef Čapek*. Horizont. Praha: nakladatelství Socialistické akademie ČSSR, 1987.

Společně s bratrem Karlem, který do Paříže dorazil v březnu 1911, navštěvovali výstavy, hodnotili umění a pronikali do dění pařížské umělecké scény. Začali zde psát hru Loupežník. Josefa také ohromilo černošské umění - negerské sochy, že ho důkladně prostudoval. Bohumil Mráz to popisuje takto: „Při studiu negerské skulptury žasl, kolik v ní našel tvarové invence, a zvláště obdivoval, „s jakou důsledností a přesvědčivostí rozvinulo se tu naprosto své, elementární a zároveň rafinované pojetí plastického prostoru“.¹³ Z Paříže odjeli Čapci do Marseille, zastavili se na Korsice a několik týdnů cestovali po severní Itálii. Josef uvažoval i o návštěvě Afriky, ale kvůli zdravotním komplikacím, které měl Karel, se vrátil zpět domů a Josef ještě strávil týden ve Španělsku. Po návratu do Čech se zapojil do uměleckého a společenského života Prahy - v roce 1911 byl jedním ze zakládajících členů Skupiny výtvarných umělců, rok na to redaktorem jejich Uměleckého měsíčníku, kde psal své výtvarné a literární kritiky. Další rok se stal redaktorem měsíčníku Mánes. Cestování a poznávání jiných kultur bylo pro Josefa velkou inspirací.

1.3.2. Josef Čapek a malířská tvorba

Od roku 1913 se začala výrazně rozvíjet jeho malířská tvorba, přechází z malby krajin k malbě kubistických obrazů. Spolu s bratrem Karlem a s S.K. Neumannem se podílel na vydání generačního Almanachu na rok 1914. Roku 1918 založil spolu s J. Zrzavým, V. Špálou, V. Hofmanem, O. Marvánkem a R. Kremličkou výtvarnou skupinu Tvrdošíjných, pod jejíž záštitou se roku 1924 konala první Čapkova souborná výstava. Josef Čapek patřil rovněž k uznávaným jevištním výtvarníkům a knižním grafikům. Jeho dílo ovlivnil vedle kubismu i německý expresionismus, dále i folklórní umění a dětský primitivismus.

---

¹³ MRÁZ, Bohumil. *Josef Čapek*. Horizont. Praha: nakladatelství Socialistické akademie ČSSR, 1987.

Roku 1919 se oženil se svou dlouholetou láskou Jarmilou rozenou Pospíšilovou, z manželství měl jednu dceru, Alenu. V další tvorbě je ovlivněn civilismem (např. Na obvodu města, Předměstské zahradnictví...). Kolem roku 1923 se začalo v jeho malířské tvorbě projevovat období „chlapů“ (Dva chlapi v lese, Dva muži ve dvoře apod.) Maloval většinou žebráky, postavy ze společenské spodiny vzbuzující podezření a strach. Hlavní výrazovým prostředkem se teď stala expresivní obrysová čára a magické světlo, které vytváří atmosféru tajemnosti a dramatického napětí.

1.3.3. Josef Čapek a 30. léta

15. října 1924 byla otevřena jeho první samostatná výstava, která se konala v pražském Domě umělců jako šestá výstava Tvrdošíjných. Od roku 1929 byl členem Umělecké besedy. V období mezi válkami se vedle malířství, knižní grafiky a scénického výtvarnictví věnoval novinářské a literární činnosti. Pracoval v Národních listech, v letech 1921 – 1939 pak v Lidových novinách. Kolem roku 1928 se inspiroval především dětským světem, protože v této době jeho dcera Alena dorůstala do školních let. Zejména pro ni tak napsal a ilustroval knížku Povídání o pejskovi a kočičce, nebo veselé povídání s dětmi (Povídejme si, děti) Věnoval se psaní fejetonů, kde se zabýval obyčejnými náměty a vyjadřoval zde také otevřeně své politické přesvědčení, především vědomí nutnosti demokracie.

1.3.4. Josef Čapek a předválečná doba

Po Hitlerově nástupu k moci, reagoval na politickou situaci. Publikoval v novinách kresby. Ani v předválečné tvorbě však nechybějí ani obrazy radostné: např. Rozcuchaný hoch, Děvče, Květinářky. V letech 1933–1937 vytvořil cyklus Nocí s objímajícími se milenci na pozadí hvězdného nebe.

Vytváří také jako reakci na občanskou válku ve Španělsku cyklus satirických kreseb Modern times. Bohumil Mráz uvádí, že v roce 1937 visely jeho obrazy v expozici československého umění v londýnské Mayor Gallery a v roce 1938 na výstavě českých malířů Garnegieho ústavu v Pittsburghu. Posledními malířskými cykly, které vytvořil, byly cykly Oheň (1938–1939) a Touha (1939). Protestoval tak proti Mnichovu. Názvy obou cyklů vznikly až po válce v roce 1945 u příležitosti jejich výstavy v Umělecké

besedě. K zamýšlenému třetímu cyklu, který měl oslavovat vítězství, se dochoval jen náčrt tužkou: motiv kohouta, vítajícího nový den.¹⁴

1.3.5. Josef Čapek – tvorba za války a konec života

Vzhledem k tomu, že se intenzivně angažoval v protifašistickém boji, byl již 1. září roku 1939 zatčen a vězněn v různých koncentračních táborech.

Obdivuhodná je i tvorba, která vznikla v koncentračních táborech. Působil v malířských dílnách a potají překládal anglickou, španělskou a norskou poezii a v prosinci 1942 vytvořil první rozsáhlou báseň *Za bratrem Karlem* a vytvářel drobné črty tužkou s náměty utrpení, smutku. V následujícím roce v básnění pokračoval, jeho díla kolovala v opisech. Josef Čapek skládal poezii, ve které nejvíce zmiňuje svůj rodný kraj, rodinu a domov.

Josef Čapek zemřel na sklonku 2. světové války, a to v dubnu 1945 v Bergen-Belsenu v Dolním Sasku pravděpodobně na tyfus. Symbolický hrob je v Praze na Vyšehradském hřbitově.

---

¹⁴ MRÁZ, Bohumil. *Josef Čapek*. Horizont. Praha: nakladatelství Socialistické akademie ČSSR, 1987.

1.4. Osobnost Josefa Čapka

Josef Čapek je stejně jako jeho bratr mnohostranně nadaná osobnost našich i světových uměleckých dějin. Ovlivnilo ho mnohé, od každodenních všedních situací po španělskou občanskou válku, ať již čerpal z filozofie Platóna, lidové slovesnosti, černošské kultury, úpická zahrady nebo žebráka na ulici.

Je autorem velmi osobitého umění, které je velmi čisté. K umění Josefa Čapka se vyjadřuje i Prof. Dr. Jaromír Pečínka: „V umění Čapkově není nic okázalého, a že má ostych před přepychem, je patrné z kouzelně krásné a na svou dobu velmi původní knížky, kterou napsal o nejskromnějším umění. Tam byla oceněna krása nenápadných věcí, vývěsních pekařských štítů, obrazů venkovského samouka. Všecko se u Josefa Čapka vztahuje k člověku, nic se nad něj nevyvyšuje, neboť on věří, že člověk je mírou všech věcí.“¹⁵

Nacházel vlastní postoj k životním událostem, dokázal tyto události mapovat a citlivě se vyjadřovat ke kulturním i společenským situacím. Stejně jako jeho bratr byl člověkem mnoha různorodých zájmů. Ovšem jeho životní krédo nejzřetelněji vyjadřují obrazy, jak také zmiňuje Bohumil Mráz: „Obrazy – prosté motivy, naplněné poezií i smyslovou radostí, okouzlením ze života i životní moudrostí.“¹⁶

---

¹⁵KIRCHNEROVÁ, Milena. *Malé Svatoňovice bratřím Čapkům: (pro památník brří Čapků v Malých Svatoňovicích)* Trutnov: Muzeum v Trutnově, 1962.

¹⁶MRÁZ, Bohumil. *Josef Čapek*. Horizont. Praha: nakladatelství Socialistické akademie ČSSR, 1987.

2. MALÉ SVATOŇOVICE

2.1. Obec

Obec, lidově zvaná jako Studánka, leží v krásné přírodě, na úpatí Jestřebích hor ve výši 450 m n.m. Na rozloze 766 ha žije trvale 1500 obyvatel. Městečko má bohatou kulturní a sportovní tradici. Jedná se o bývalou hornickou obec s černouhelnými doly. Obec také proslavily poutě, které byly známé po širokém okolí.

2.1.1. Historie obce

Historie obce je popsána na oficiálních internetových stránkách obce Malé Svatoňovice, je zde uvedeno, že pod Jestřebími horami vznikala nová osada, vzdálená asi 2 km od mateřské obce Svatoňovic, od níž byla oddělena lány polí. Říkalo se jí Studánka svatoňovická, nebo Svatoňovičky. Růst osady zesílil rozvíjejícím se dolováním černého uhlí v okolí (od konce 18. století). Stala se centrem důlního podnikání, které od počátku 19. století postupně předcházela do vlastnictví náchodské vrchnosti. Byly stavěny i silnice a 1. září 1861 byl otevřen poštovní úřad, v roce 1865 postavena přádelna, 1873 koksovna, byla zřízena i koňská dráha na dopravu uhlí apod.¹⁷

Všechny tyto skutečnosti významně ovlivnily a usměrnily rozvoj obce i složení obyvatel. Přicházeli sem četní dělníci specialisté, úředníci vyššího vzdělání a životní úrovně a živnostníci. S tím souvisel charakter výstavby obce, její finanční situace i úroveň kulturního a společenského života, které měly spíše městský charakter. Vzhledem k existenci lázní a dolů ordinoval u Studánky doktor, což bylo v té době ve vesnicích velmi neobvyklé. Od roku 1883 tu působil MUDr. Antonín Čapek, otec bratří Čapků. Část Svatoňovic – známá Studánka – se stala velmi významným církevním, průmyslovým i kulturním centrem.

---

¹⁷ Obec Malé Svatoňovice: Historie obce. In: [online]. [cit. 2014-05-21]. Dostupné z: www.malesvatonovice.cz

2.1.2. Obec dnes

Obec je známá svou „zázračnou“ vodou, která podle pověsti uzdravila dívku, která byla slepá. Zde se prý také zjevila panna Maria. Na místě pramenu vody byla postavena kaplička a každý den si místní obyvatelé pro tuto vodu chodí.

Malé Svatoňovice leží cca 10 km jihovýchodně od bývalého okresního města Trutnov a cca 3 km severovýchodně od města Úpice v severovýchodním cípu Rtyňsko - svatoňovické kotliny pod masívem Jestřebích hor v Podkrkonošské pahorkatině.

V obci se nachází několik významných památek. Dominantou náměstí Karla Čapka je barokní kostel z roku 1731 zasvěcený „Sedmi radostem Panny Marie“. Nedaleko náměstí se nachází lesopark „Mariánský sad“. Byl zbudován v letech 1891-1893 zásluhou Spolku pro zvelebení poutního místa. Tvoří ho 7 kapliček, křížová cesta se 14 dřevěnými kříži s vyobrazením zastavení Ježíše Krista a Boží hrob, uvnitř vyzdobený araukarity a sochou - tělo Ježíše Krista. V lokalitě obce se rozkládají naučné stezky po hornických památkách. Na vrcholu Jestřebích hor, Žaltmanu, se nachází rozhledna, odkud je výhled do blízkého okolí.

2.1.3. Muzeum Bratří Čapků

Zvláštní pozornost si zaslouží Muzeum Bratří Čapků, které se nachází na náměstí. Jedná se o bývalý lázeňský dům, kam se roku 1883 nastěhovala rodina Čapkova, a kde MUDr. Antonín Čapek, otec bratrů Čapkových, zastával službu lékaře. V tomto domě, v bytě Čapkových se narodil Karel Čapek. Muzeum je nyní rozděleno na expozici Karla Čapka a Josefa Čapka. Expozice Karla Čapka je tvořena chronologicky uspořádaným průřezem díla, jsou zde rodinné fotografie, rukopisy. Druhou expozici tvoří významná sbírka originálů obrazů Josefa Čapka.

3. PAMÁTNÍK

3.1. Vymezení pojmu

Památník je podle slovníku věc nebo dílo zřízené na památku, v trvalou upomínku něčeho¹⁸, například ve formě knihy, spisu, nemovitého objektu nebo místního památníku.

Podle jiné definice se jedná o objekt, který slouží jako centrální místo, jehož účelem je připomínat nějakou osobu, která je už obvykle mrtvá, anebo nějakou významnou událost, která se stala, a která je hodna neustálého připomínání.¹⁹

---

¹⁸PROCHÁZKA, Vladimír. *Příruční slovník naučný III. (M-Ř)*. Praha: Academia, Nakladatelství Československé akademie věd, 1966.

¹⁹Památník. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-05-21]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pam%C3%A1tn%C3%ADk>

4. KONCEPT

Na počátku mého konceptu byla myšlenka vzniku. Jedná se o vznik osobností Karla a Josefa Čapka, ale také jejich energie a všeho, co se s nimi zrodilo. Tento vznik se stal podstatou mého konceptu. Památku na tyto bratry vidím v energii, jejich vnitřní síle, která nevymizela, ale naopak, stále zůstává, překonává historické události, koluje v lidech dál. A to nejen v jejich rodném kraji, ale všude, kam doputovala tvorba a myšlenky Karla a Josefa Čapka.

4.1. Jádru vzniku

Významným bodem mé práce bylo určit místo tohoto vzniku. Hledala jsem rodiště myšlenek. Toto rodiště by se mělo nacházet ve středu obce, jako jádra vzniku. Jádrem určuji náměstí.

4.2. Rodiště, rodný kraj

Rodiště je místo prvních objevů, pohledů, krásných chvil, pocitů, vůní. Vzpomínky na něj nás provází celým životem. Pro bratry Čapky byl jejich rodný kraj nezapomenutelný.

4.2.1. Rodiště podle bratří Čapků

Rodiště podle Karla Čapka: „Rodný kraj je kraj dětství, kraj prvních a proto i nejsilnějších dojmů, objevů a poznatků. Člověk se tam nemusí vracet, protože tam vlastně nepřestal žít, ať se octne kdekoli. Rodný kraj je jako rodný jazyk, i kdyby někdo mluvil nebo psal jiným jazykem, nepřestane myslit a snít jazykem svého dětství. To není vliv, nýbrž něco původnějšího a silnějšího: to je kus vlastní duše a osobnosti.“²⁰

A takto se k rodnému kraji vyjadřuje Josef Čapek: „V nejvnitřnějším nitru se pořád ještě držím toho našeho podkrkonošského nářečí, jak jsem ho slejchal u nás, dyš lidi chodili k doktoroj Čapkoj, že jim je ňák diuně, dyš byli polámaný, děti marodily, bolely voči, ud'ály se boláky a tekla kreu, a každý jiný dialekt zdá se mně trochu cizí a tedy trochu strojený a komický.“

---

²⁰ ČAPEK, Karel. *Obrázky z domova*. Praha: Československý spisovatel, 1954. Žatva (Československý spisovatel).

Řekněme-li „naše“ a „u nás“, znamená to, že to je jiné a jinde není docela takové a že tomu něco základního chybí. To je to rodné, čeho se rádi a patrně z velmi silných vnitřních příčin občas přidržíme. Toho rodného i rodového, na čem se přece jen v něčem zakládá ten náš živočišný a lidský typ.“²¹

Každého z nás jistě ovlivnilo místo, odkud pochází. Čapci toto místo vždy zmiňovali s láskou. A to je patrné i v jejich tvorbě, kde je zřetelné, že se vracejí do svého rodného kraje a čerpají ze zážitků dětství, které prožili ve svém milovaném prostředí. Základní představy jsou z dětství, ryzí poznatky rovněž z dětství, neboť dětství je to, co věci světa prvně poznává, co vjemům poskytuje dychtivé a svěží lůžko.²²

4.3. Souznění bratří Čapků

Bratry Čapky propojuje mnoho společného. To, že spolu vyrůstali, ovlivňovalo je stejné prostředí i lidé. Nacházeli společné zájmy. Vždy tíhli nějakým způsobem k sobě, aby si byli na blízku. To se odráží i v jejich tvorbě, kde nacházím podobné motivy tvorby. Inspirovali se místy, které měli oba velmi rádi. Když se soustředím na každou osobnost zvlášť, je plná protikladů, ale jako celek - bratři - rodina pro mně utváří ucelenou dvojici. Ne snad tím, že by měli dohromady stejný rukopis, ale tím, že se dokázali doplňovat. Ovšem nevylučuji, že každá z osobností byla velmi silným samostatným tvůrcem.

K tomu se vyjadřuje Jiří Opelík ve své knize: „Podstatnější než dva obtížně vymezitelné vklady je celistvá hodnota z této spolupráce vzešlá – nebyla by se přece zrodila, nebýt oné základní vůle součinnosti a bezpochyby také vědomí dokonalejšího výsledku, než jaký mohly zaručit izolované autorské cesty.“²³ Na druhou stranu musím tvrdit, že když jsem hledala společný charakteristický bod osobnosti Karla a poté také Josefa Čapka, nenašla jsem ho. Jsou to totiž osoby plné protikladů. Dospěla jsem k názoru, že se jedná o osoby tak rozmanité, že je nemohu určovat jediným znakem. Když začnu rozvíjet jeden charakteristický bod a přibližovat se tak k jádru věci, zjistím, že se oddalují těm ostatním a jejich osobnost se mi rozpadá.

---

²¹ČAPEK, Karel. *Obrázky z domova*. Praha: Československý spisovatel, 1954. Žatva (Československý spisovatel).

²²MRÁZ, Bohumil. *Josef Čapek*. Horizont. Praha: nakladatelství Socialistické akademie ČSSR, 1987.

²³OPELÍK, Jiří. *Josef Čapek: Odkazy pokrokových osobností naší doby*. Praha: Melantrich, 1980.

Obtížně jsem hledala způsob, čím a jakým jednotným způsobem bratry Čapky vystihnout. Utvrdila jsem se v názoru, že bratři Karel s Josefem byli velmi rozmanití lidé svými charaktery i zájmy. Za nejsilnější znak obou bratrů pokládám jejich energii a vůli, kterou vkládali do své tvorby, společnosti i politických zájmů.

4.4. Energie člověka

Ve svém konceptu vyházím z vnitřní síly bratří Čapků, jakožto z podstaty jejich osobností a energii jsem zvolila jako vyjadřovací prostředek jejich charakteristiky. Nejblíže má tato energie osobnosti aury člověka. Aura člověka je jedinečná (ne)viditelná energie, která nás obklopuje a vyzařuje z nás. U Čapků je to východisko pro vystihnutí abstraktní hmoty, energie, síly osob Josefa a Karla Čapka, kterou vkládali do veškeré činnosti během svého života.

4.4.1. Aura

Aura je podle parapsychologie, alternativní medicíny, teologie a okultních věd energetické pole okolo živých organismů. Tedy nejenom lidí, ale i zvířat a rostlin. Lidé zabývající se auru popisují barvy, tvary a defekty aury. Auru se podle nich může naučit vidět poctivým trénováním téměř každý jedinec.²⁴

Myslím, že nejvíce přibližuje energii člověka do reálné podoby světlo. Právě světlo využívám v návrhu památníku.

---

²⁴Aura. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-05-21]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Aura>

5. VÝSLEDEK PRÁCE

Výsledkem práce je vzpomínkové místo. Památník, kde by se měli scházet lidé, kteří mají něco společného, v mém případě lidé, které propojují právě bratři Čapkové. Ať už se jedná o lidi, kteří jsou nějak automaticky spojovány s Čapky, a to proto, že žijí v Malých Svatoňovicích, nebo lidé, kteří se o Čapky zajímají a nosí jejich myšlenky ve své mysli. Tím, že lidé v sobě tyto myšlenky a informace o Čapcích přenášejí, odkaz bratrů koluje v lidech dál. Proto, že se lidé shromažďují na stejném/jednom místě, myšlenky se hromadí. A tím, že pracuji s abstraktní formou, a to formou myšlenek a energie, znamená to nahromadění myšlenek a vznik místa, kde budou tyto myšlenky kolovat dál.

Ve svém výstupu práce chci vyzdvihnout nejen jejich jedinečnou energii, ale také jejich bratrské pouto, a místo, se kterým jsou pevně semknutí. Připomenutí, že tu oba žili, a že toto prostředí měli vždy ve svých myšlenkách a vzpomínkách. Není pochyb, že je to místo nezapomenutelné, které mělo tisíce tváří v jejich dětských vzpomínkách. Jedná se nejen o vzpomínku na obě osobnosti, ale také na místo, které milovali, a ve kterém jejich odkaz putuje dodnes.

5.1. Bratrské pouto

Památník také vystihuje bratrské pouto, souznění, kolující kruh myšlenek. Proto jsem navrhla jeden společný památník pro oba bratry. Kruh je nejen symbolem kolující energie, ale také neoddělitelného pouta bratrů. Často je považován Karel Čapek za upřednostňovanější a významnější osobnost, než jeho bratr Josef. Já však tyto bratry pokládám za naprosto rovnocenné osobnosti. Jako bratři si byli naprosto rovni. Proto volím jeden kruh, jako propojení vztahu bratrů.

5.2. Tvar a forma památníku

Památník je ve formě kruhu, který umístím do středu náměstí. Jedná se o vyznačení jádra vesnice, odkud všechny myšlenky bratří Čapků pochází. Památník znázorňuje jejich energii v podobě světla. Vznikne světelný kruh.

Zvolila jsem formu památníku, kterým mohou procházet, vcházet, scházet se a zase odcházet lidé. Památník, který žije v ulicích s lidmi a je její součástí. Tvorba a

obecně přístup bratří Čapků je velmi otevřen lidem, proto volím tuto formu památného místa.

5.3. Propojení textem

To, že objekt je věnován právě osobnostem Karlovi a Josefu Čapkovi vymezuje text, který je vyznačen na skleněném kruhu památníku. Jedná se o text, kde se bratři vyjadřují ke svému rodnému kraji (viz. str.18). Tento text propojuje nejen památník s Čapky, ale také s místem, kde se nachází, tedy s rodným krajem.

5.4. Umístění

Hledala jsem vhodné umístění pro památník. Vycházela jsem obecně z celé situace. Obec vnímám jako prostor, ve kterém se zrodil Karel Čapek, a Josef Čapek tu pobýval od narození. Vhodné místo pro památník bude právě tam, kde se nachází střed obce, jádro vzniku. Tímto jádrem jsem určila náměstí, právě náměstí je podle mě centrem obce, kde se už v historii odehrávali nejdůležitější události, jedná se o místo, které je křižovatkou vesnice, místo příběhů a emocí. Příběhy, které se odehrávají v dílech Karla a Josefa Čapka. Děj, který vypráví každý obraz, báseň, povídka, skica. Příběh, ten, který se odehrával v rodném kraji bratrů, příběhy, které se tam odehrávají dnes. Nejrušnější část obce, náměstí jako rodiště dějů a myšlenek.

Když jsem přemýšlela, do jaké části náměstí památník umístit, vhodným a symbolickým pro mě byl právě střed náměstí. Jako znamení zrodu, středu, jádra. Pomník je nainstalován ve středu náměstí, právě na místě, kde se v obci shromažďuje nejvíce lidí, kde se odehrávají významné události obce. Jedná se o prostor, na kterém se nachází rodný dům Karla Čapka, nebo kostel a kaplička se zázračnou vodou. Prostředí náměstí působí jako divadelní prostor, kde ze schodiště do kostela můžeme pozorovat, co se tam odehrává. Vnímám jej jako prostor ideální právě proto, že se zde setkávají různí lidé, charaktery.

5.5. Výroba elektrické energie lidmi

Základem památníku je světlo, které budou vyrábět lidé. Do oblasti náměstí navrhuji umístit speciální chodníky, které dokáží vyrábět elektrickou energii z chůze člověka. Jedná se o přeměnu kinetické energie na elektrickou. Jakou energii bratři

investovali do společenského dění a tvůrčí práce, takovou energii jaksi pomyslně nyní mohou lidé vložit do jejich památníku. Podle toho, jak moc budou obyvatelé a návštěvníci Malých Svatoňovic po speciálních chodnících chodit, tolik energie vznikne a bude moci svítit památník bratří Čapků. Když návštěvník, který bude přicházet na náměstí a k pomníku, šlápne na dlaždice chodníku, pomník se mu rozsvítí. Podle toho na kolik dlaždic šlápne, tak dlouho a intenzivně bude památník svítit. Při vstupu do kruhu památníku je člověk obklopen světlem, jako aura obklopuje člověka.

Zájmem mé práce bylo zapojit obyvatele obce do fungování památníku. Právě toto bylo jedním z důležitých faktorů, které mě vedli ke konečné podobě návrhu. Malosvatoňovické obyvatelstvo mělo velký vliv na bratry Čapky. Lidské osudy vždy Karla a Josefa Čapky inspirovali v jejich tvorbě.

V neposlední řadě v noci památník osvětluje náměstí a zastává tak funkci pouličního osvětlení, skýtá možnost pozorovat noční náměstí.

6. TECHNICKÉ ŘEŠENÍ

6.1. Materiál

Zvolila jsem za materiál technické sklo. Památník je zasazen do země, a na povrchu je souměrný s povrchem komunikace, tzn. že nijak nevyčnívá a je přímo zasazen do pozemní komunikace. Na skle je písmo, přes které je nalepena speciální ochranná fólie.

6.2. Osvětlení

Památník budou osvětlovat LED pásy v bílé barvě, se stupněm ochrany krytí IP68. Jedná se o velmi účinné osvětlení, vhodné i do terénu. V množství 10 pásků po 6,3m.

6.3. Kinetické dlaždice

Speciální dlaždice, které používám, dokáží přeměnit kinetickou energii na elektrickou, a to při došlapu, na základě piezoelektrického jevu. Při chůzi se prohne asi o 5mm. Jsou vyrobeny z nerezové oceli a recyklovaného polymeru, povrch je vytvořen z kaučuku. Dlaždice jsou tak odolné vůči dešti a povětrnostním vlivům, a jsou vhodné do exteriérů.

Vyrobená energie je uskladněna v bateriích. Dlaždice s bateriemi jsou propojeny s památníkem kabely. Pod ním se nachází řídicí jednotka, která reguluje svítivost. Podle nasbírané energie bude památník svítit. Řídicí jednotka měří stav baterie a podle stavu mění stav svítidla.

Dlaždice jsou umístěny na komunikacích, které vedou na náměstí. Jsou na čtyřech místech, na každém místě se nachází pět kinetických dlaždic. Jsou vzdáleny od pomníku do 30m.

6.4. Světelnost památníku

Kruh měří v průměru 2m, šířka kruhu je 0,1m.

Památník má příkon 325W, když bude svítit na 100%.

Svítivost reguluje řídicí jednotka, která bude památník postupně rozsvěcet, a při nedostatku energie zase zhasínat.

Celková doba svítivosti při došlapu na **jednu** dlaždici je:

PŘÍKON (W)	JAS (%)	DOBA SVÍTIVOSTI (s)
325	100	83
162,5	50	167
97,5	30	277
32,5	10	837

ZÁVĚR

Památník je místo, které má připomínat významného člověka nebo událost. Já svým návrhem památníku vystihuji sílu osobnosti, kterou měli bratři Čapkové. Obdivuji osobnosti bratří Čapků, dokázali mnoho, a přece zůstali obyčejnými lidmi. Cestovali do světa, ale nade všechno milovali svůj rodný kraj, přemýšleli o nadpřirozených jevech a věcech, vyhlíželi do budoucna, na druhou stranu bylo jejich potěšením okopávat zahrádku, sázet rajčata a věnovat se psům a kočkám. A přece můžeme pokládat jejich tvorbu za stále aktuální.

Návrh památníku pro Čapky směřuji k energii bratrů, kterou měli a silným myšlenkám, které nám zachovali a přetrvávají v nás, které proudí v milionech lidí po celém světě. Návrh podněcuje obyvatele a návštěvníky k aktivnímu přístupu fungování památníku, a současně není závislý na jiném zdroji funkčnosti. Památník je ovšem také vzpomínkou na místo, kde Čapkové pobývali. Nebýt tohoto prostředí, památník by nebyl tím, čím je, totiž, že ho jistě dotváří prostředí, kde se nachází. A neodmyslitelnou součástí památného místa jsou lidé, kteří tu žijí, a kteří ho budou navštěvovat. Tak můžou myšlenky bratří Čapků kolovat v lidech dál.

SEZNAM ZDROJŮ

BIBLIOGRAFIE

FETTERS, Aleš. *Karel Čapek v rodném kraji: (k 120. výročí jeho narození)*. Úpice: Městské muzeum a galerie Julie W. Mezerové v Úpici, 2010, ISBN 978-80-254-6208-9.

ČAPEK, Karel. *Obrázky z domova*. Praha: Československý spisovatel, 1954. Žatva (Československý spisovatel).

KIRCHNEROVÁ, Milena. *Malé Svatoňovice bratřím Čapkům: (pro památník brří Čapků v Malých Svatoňovicích)* Trutnov: Muzeum v Trutnově, 1962.

MRÁZ, Bohumil. *Josef Čapek*. Horizont. Praha: nakladatelství Socialistické akademie ČSSR, 1987.

PROCHÁZKA, Vladimír. *Příruční slovník naučný III. (M-Ř)*. Praha: Academia, Nakladatelství Československé akademie věd, 1966.

PEČINKOVÁ, Pavla. *Josef Čapek*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1995, ISBN 80-205-0493-1.

OPELÍK, Jiří. *Josef Čapek: Odkazy pokrokových osobností naší doby*. Praha: Melantrich, 1980.

OPELÍK, Jiří. *Karel Čapek ve fotografii*. Praha: Středočeské nakl. a knihkupectví, 1991, ISBN 80-705-7024-5.

HALÍK Miroslav, *Karel Čapek: život a dílo v datech*, Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1983.

LOKVENC Theodor, *Malé Svatoňovice 1997*, Malé Svatoňovice: OÚ Malé Svatoňovice, 1997.

BRANŽOVSKÝ, Josef. *Karel Čapek, světový názor a umění*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963.

BENNETT, John G. *Jak děláme věci: přednášky o kreativitě a vědomém využívání lidské energie*. Vyd. 1. Praha: Malvern, 2013, 80 s. Čtvrtá cesta. ISBN 978-80-87580-57-8.

BUZAN, Tony. *Síla kreativní inteligence: 10 cest k pramenům vašich tvůrčích schopností*. 1. vyd. Překlad Hana Krejčí. V Praze: Columbus, 2002. ISBN 80-724-9131-8.

ŽERT, Vlastimil a Andrej SÁNDOR. *Čchi - energie pro život a techniku: po stopách lovců éteru*. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 80-733-6268-6..

PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Vyd. 5., V nakl. Portál 4. Praha, 2007. ISBN 978-807-3672-638.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Obec Malé Svatoňovice: Historie obce. In: [online]. [cit. 2014-05-21]. Dostupné z: www.malesvatonovice.cz

Památník. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-[cit. 2014-05-21]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pam%C3%A1tn%C3%ADk>

Aura. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-05-21]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Aura>

TV FILMY A DOKUMENTY

Kulhavý poutník Josef Čapek (televizní dokument). Režie Jiří Gold, Československo, 1967

Karel Čapek a jeho obyčejný svět (film). Režie Ondřej Kepka, Česká republika, 2008

VÝSTAVY A EXPOZICE

Edition of Light, The Chemistry Gallery, 22. - 27. 4. 2014, Praha

Expozice Karla a Josefa Čapka, Muzeum Bratří Čapků, Malé Svatoňovice

OSOBY

Eva Hylmarová, starostka Malých Svatoňovic

Ing. Ph.D. Lubomír Slavík, pedagog, Ústav mechatroniky a technické informatiky, TUL

doc. Ing. CSc. Karel Daďourek, pedagog, Katedra materiálu, TUL

bc. Matěj Kolář, student, Elektrotechnika a informatika, TUL

OSTATNÍ ZDROJE

ČAPEK, Karel (článek z novin). *Pohádka a skutečnost*, *Lidové noviny*, 19. června 1938

ČAPEK, Karel (článek z novin). *Lidové noviny*, podzim 1938

BURIÁNEK, František (projevu). Pořádaný Svazem československých spisovatelů, Praha
10. ledna, 1960

OBRAZOVÁ ČÁST

Seznam obrazové přílohy

Fotografie bratří Čapků

Rodina Čapkova v Úpické zahradě

Fotografie bratří Čapků z dětství

Josef Čapek s dcerou Alenou

Portrét Josefa Čapka

Josef Čapek maluje v ateliéru, 30. léta

Karel Čapek s Dášeňkou roku 1934

Karel Čapek

Svatební foto Karla Čapka s Olgou Schneipflugovou 26. 8. 1935

Bratři Čapkové na své zahrádce roku 1931

Josef s Karlem Čapkem v botanické zahradě

Karel Čapek spolu s bratrem Josefem

Obrazová příloha k obci Malé Svatoňovice

Obec Malé Svatoňovice na mapě ČR

Fotografie Malých Svatoňovic

Mapa Malých Svatoňovic

Významná místa v obci

Náměstí, pohled na kostel Panny Marie Sedmiradostné

Náměstí, pohled na rodný dům Karla Čapka

Vizualizace vzniku, jádra obce a energie člověka

Vizualizace představy jádra vzniku

Vizualizace jádra myšlenek

Vizualizace představy energie člověka

Vizualizace představy vnitřní energie Josefa Čapka

Vizualizace představy vnitřní energie Karla Čapka

Vizualizace a obrazová příloha památníku

Vizualizace památníku 1

Vizualizace památníku 2

Intenzita svítivosti památníku

Detail památníku

Schéma umístění památníku

Fotografie míst 1, 2, 3, 4 s kinetickými dlaždicemi

Kinetické dlaždice a pohled na památník, příchod z ul. 17. Listopadu

Kinetické dlaždice, příchod z ul. Nádražní

Kinetické dlaždice a pohled na památník, příchod z ul. Schejbalova

Kinetické dlaždice, příchod z ulice 9. Května

Vizualizace památníku 3

Schémata

Text na památníku

Příčný řez památníkem

Schéma situace 1

Schéma situace 2

Schéma kinetické dlaždice 1

Schéma kinetické dlaždice 2

FOTOGRAFIE BRATŘÍ ČAPKŮ

---

všechny fotografie jsou kopií originálů fotografií

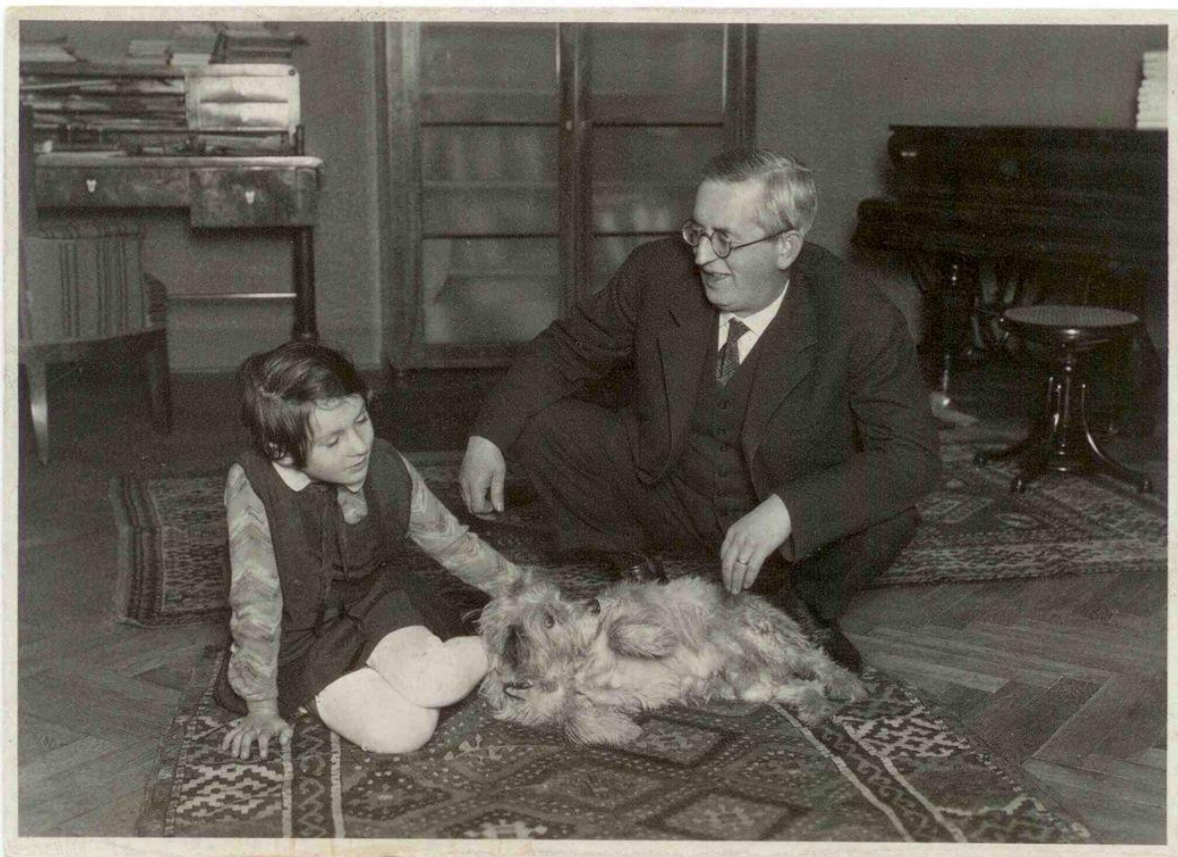

RODINA ČAPKOVA V ÚPICKÉ ZAHRADĚ (RODIČE ČAPKOVI, DCERA HELENA, SYN JOSEF, KAREL A HRONOVSKÁ BABIČKA HELENA NOVOTNÁ

FOTOGRAFIE BRATŘÍ ČAPKŮ Z DĚTSTVÍ

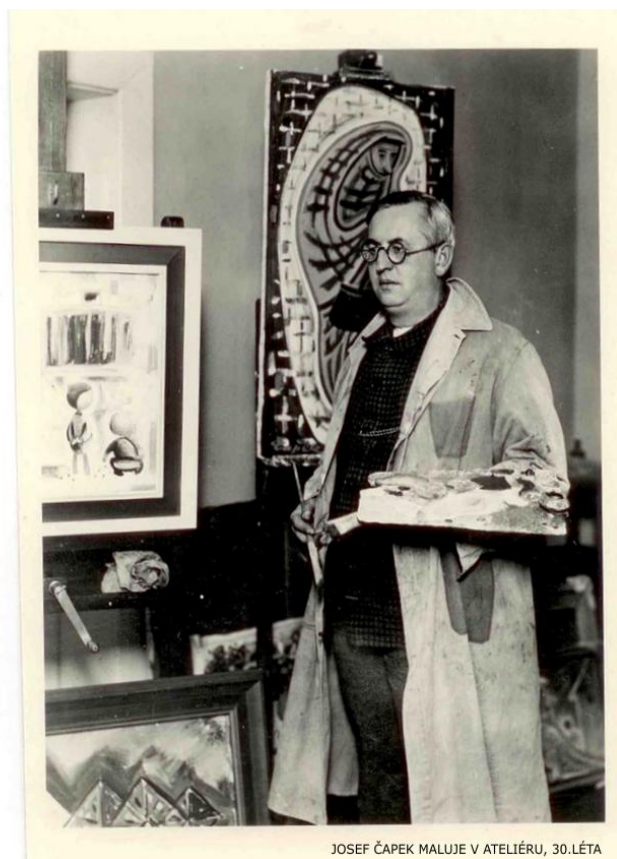

JOSEF ČAPEK S DCEROU ALENOU

PORTRÉT JOSEFA ČAPKA

JOSEF ČAPEK MALUJE V ATELÍERU, 30. LÉTA

KAREL ČAPEK S DÁŠENKOU ROKU 1934

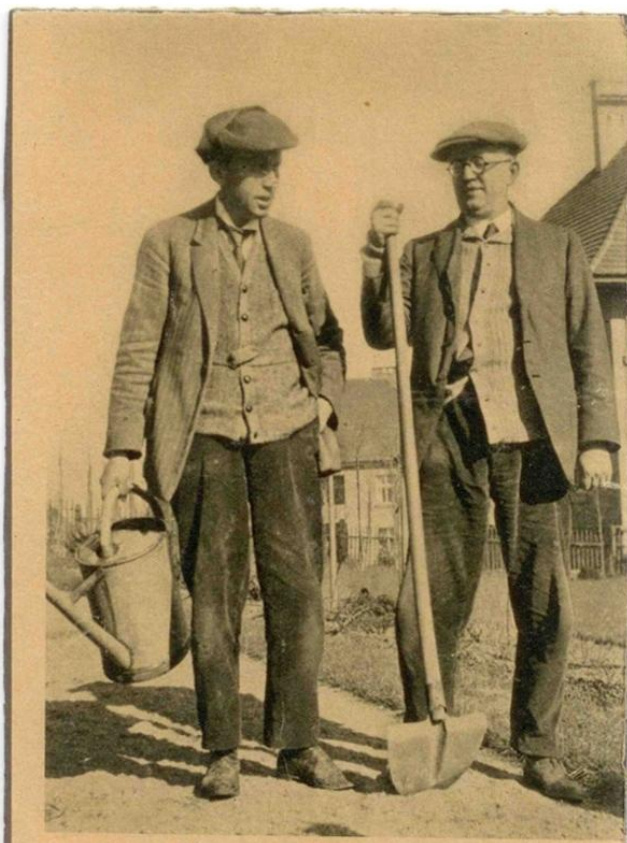

KAREL ČAPEK

SVATEBNÍ FOTO KARLA ČAPKA S OLGOU SCHEINPFLUGOVOU 26.8. 1935

BRATŘI ČAPKOVÉ NA SVÉ ZAHŘÁDCE V ROCE 1931

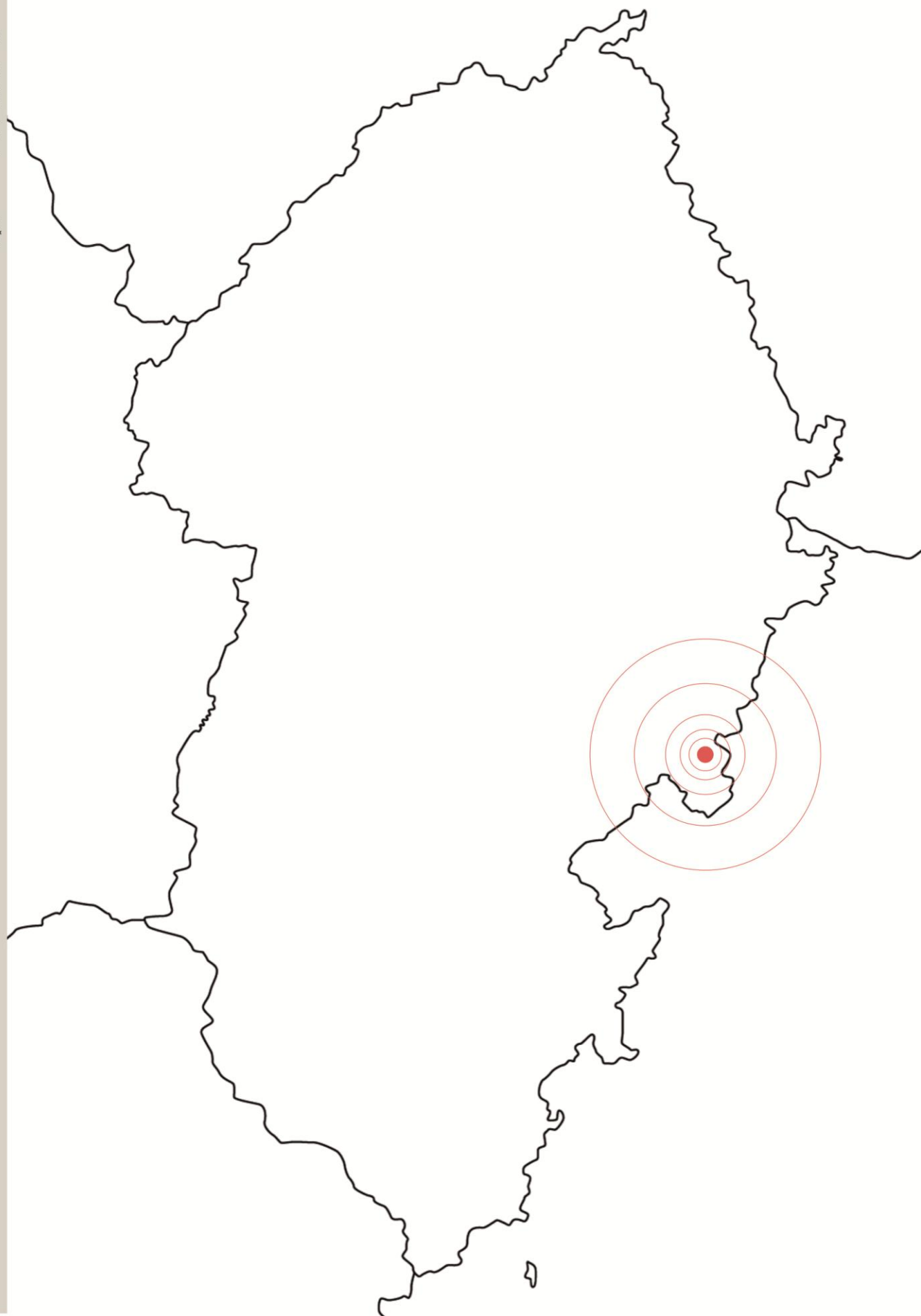
JOSEF S KARLEM ČAPKEM V BOTANICKÉ ZAHRADĚ

KAREL ČAPEK SPOLU S BRATREM JOSEFEM

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K OBCI MALÉ SVATOŇOVICE

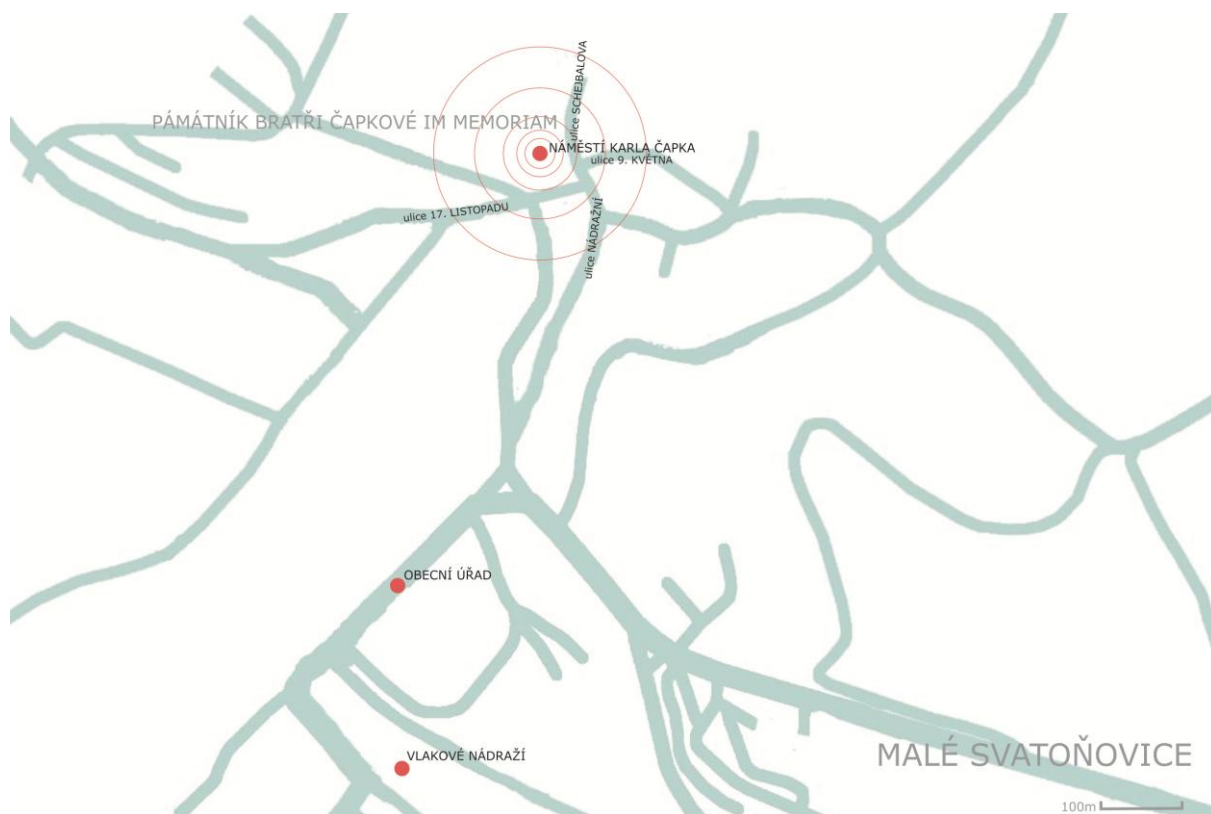
Obec Malé Svatoňovice na mapě ČR

OBEC MALÉ SVATOŇOVICE

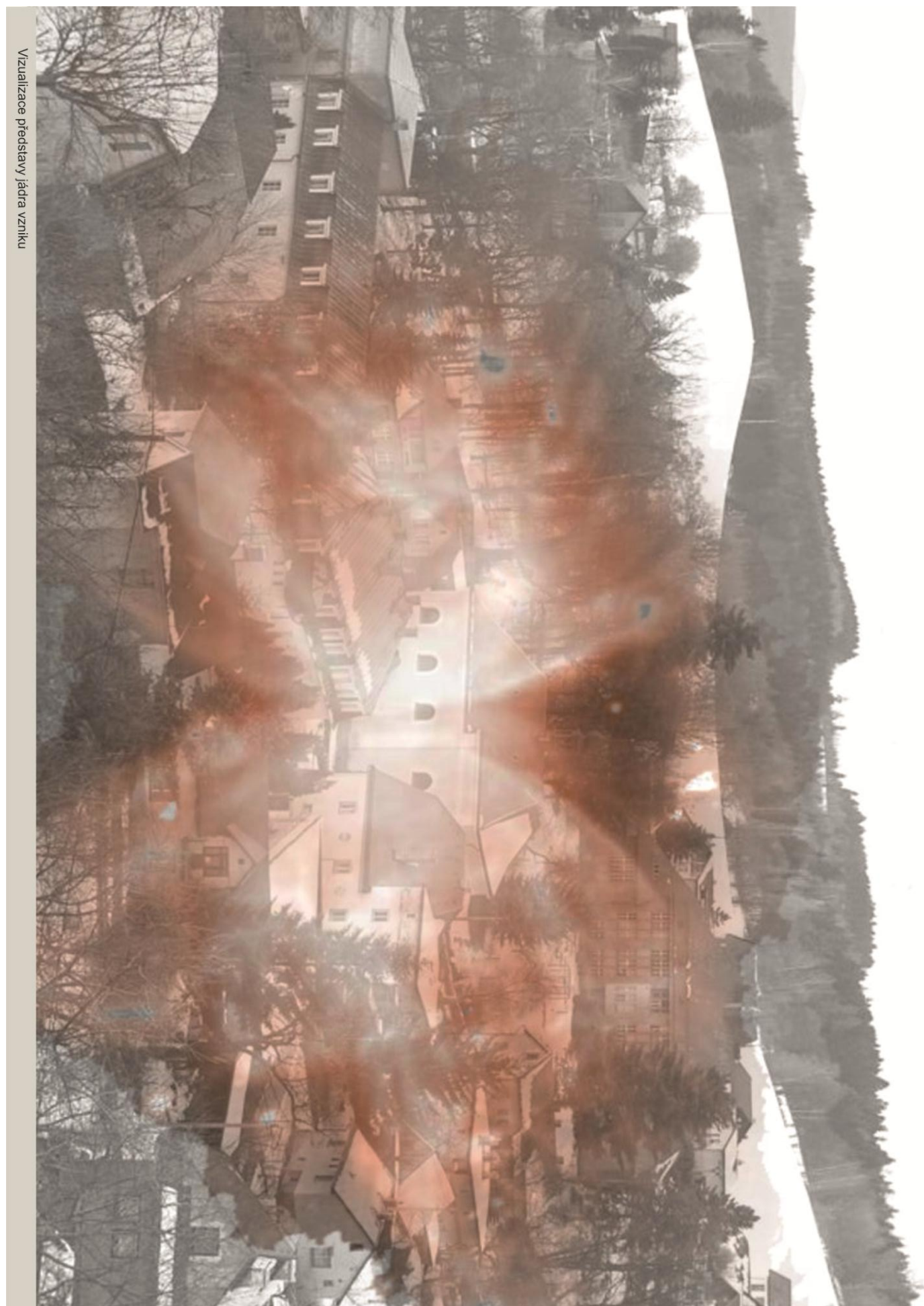

NÁMĚSTÍ KARLA ČAPKA V MALÝCH SVATOŇOVICÍCH S KOSTELEM PANNY MARIE SEDMIRADOSTNÉ

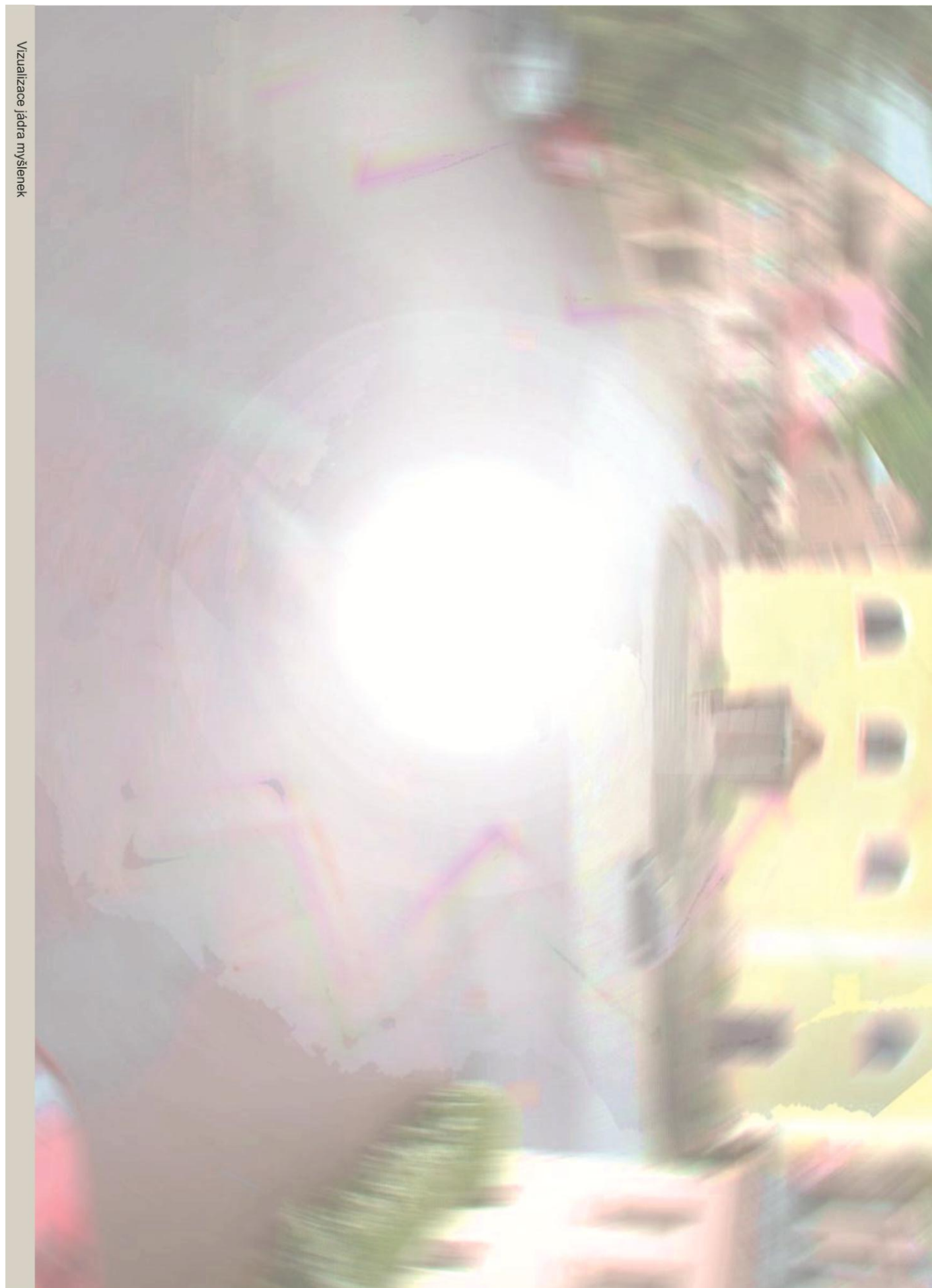
NÁMĚSTÍ KARLA ČAPKA V MALÝCH SVATOŇOVICÍCH S RODNÝM DOMEM KARLA ČAPKA

VIZUALIZACE VZNIKU, JÁDRA OBCE A ENERGIE ČLOVĚKA

Vizuálizace představy jádra vzniku

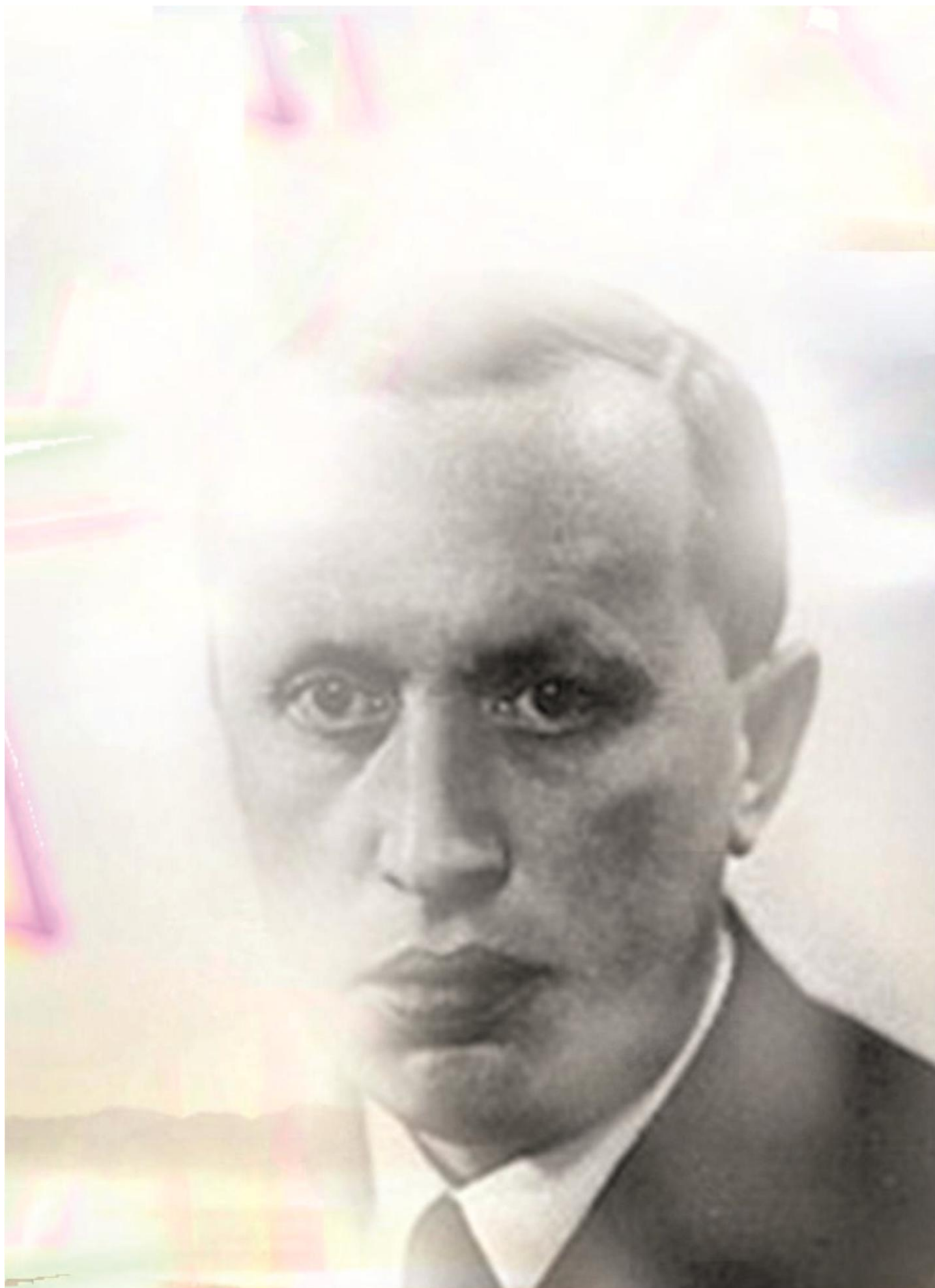
Vizualizace představy energie člověka

Vizualizace představy vnitřní energie Josefa Čapka

Vizualizace představy vnitřní energie Karla Čapka

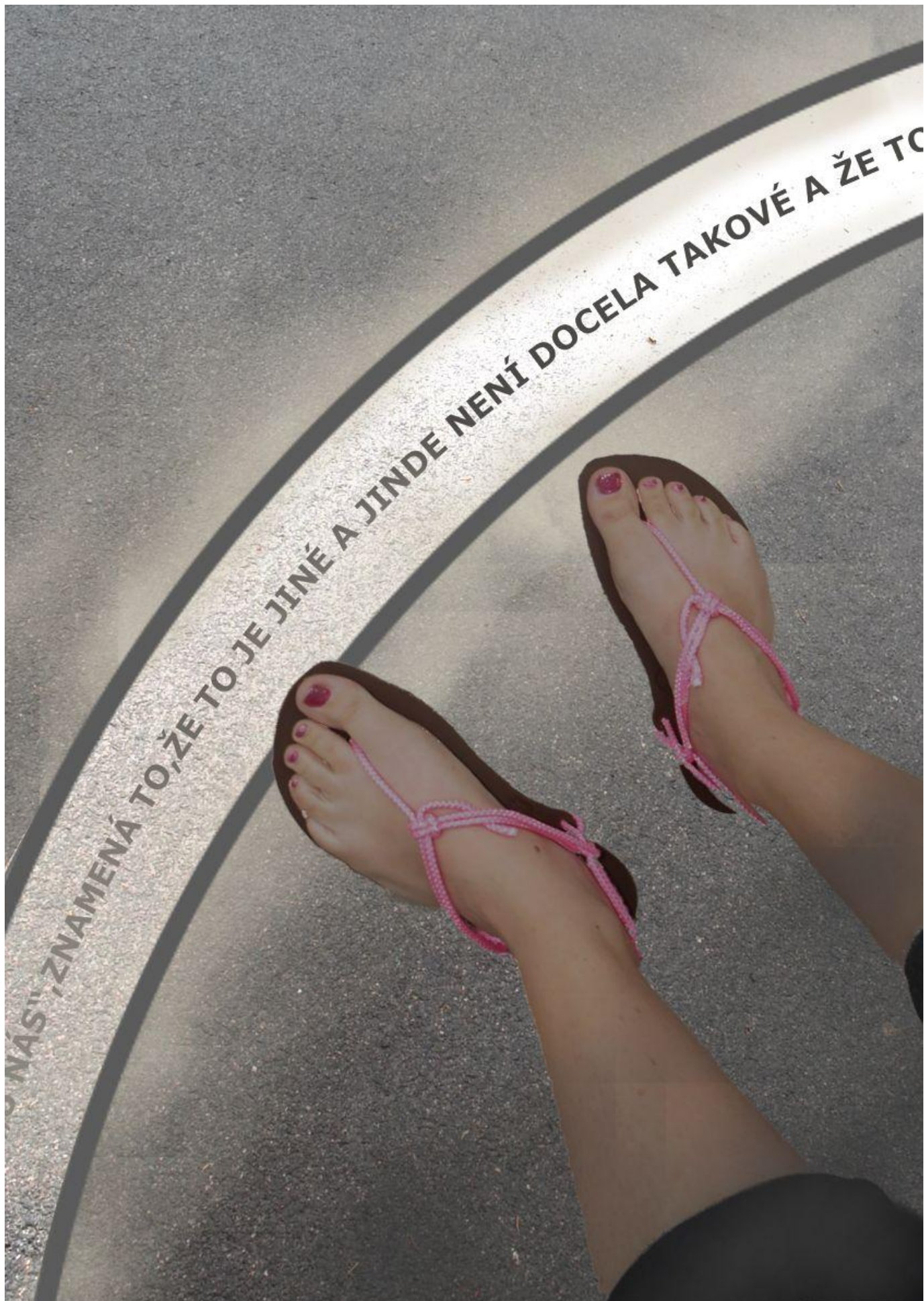
VIZUALIZACE PAMÁTNÍKU

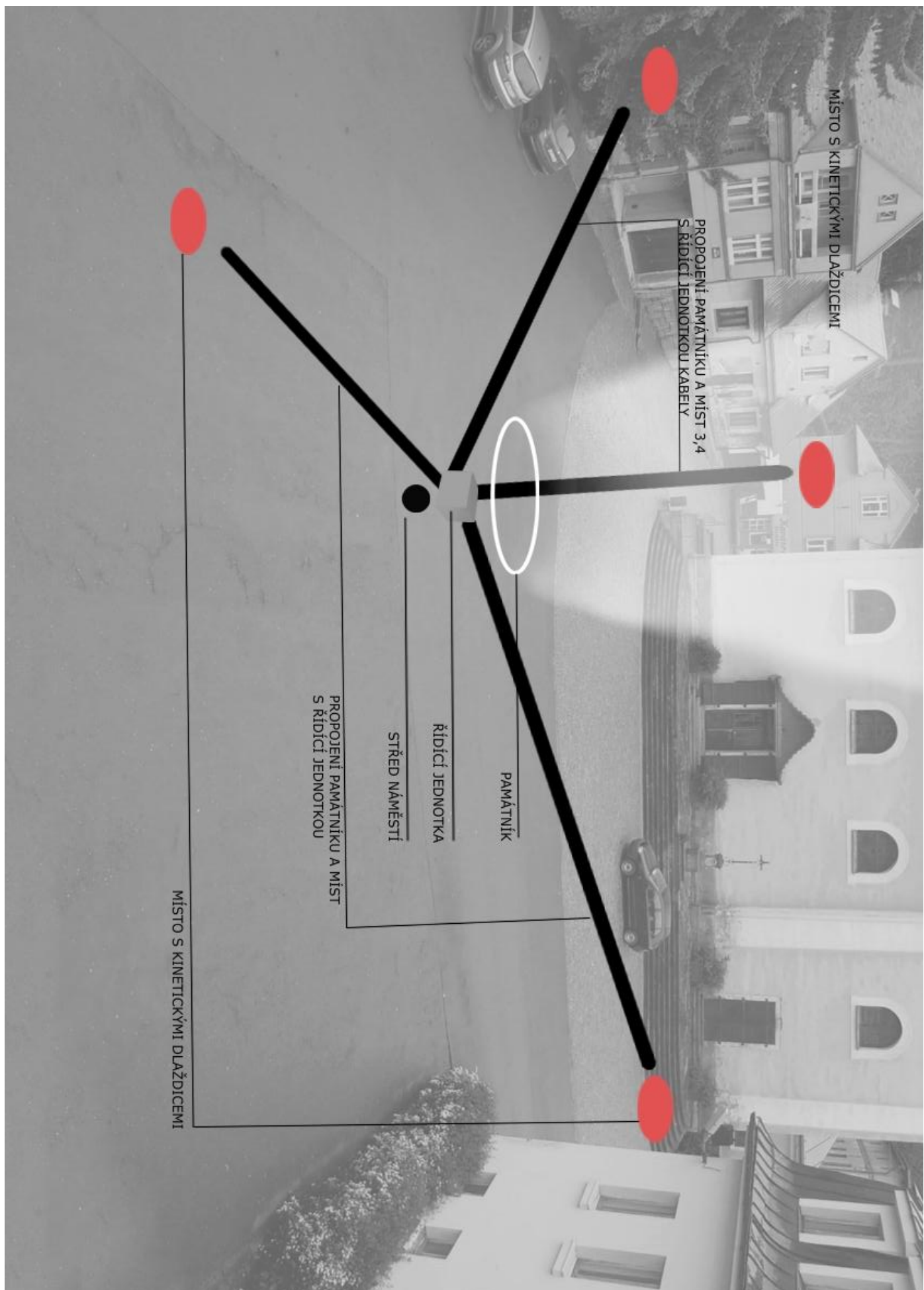

MÍSTO 1 PRO KINETICKÉ DLAŽDICE, Z ULICE 17.LISTOPADU

MÍSTO 2 PRO KINETICKÉ DLAŽDICE, Z ULICE NÁDRAŽNÍ

MÍSTO 3 PRO KINETICKÉ DLAŽDICE, Z ULICE SCHEJBALOVA

MÍSTO 4 PRO KINETICKÉ DLAŽDICE, Z ULICE 9. KVĚTNA

Kinetické dlaždice a pohled na památník, příchod z ulice 17. listopadu

Kinetické dlaždice, příchod z ulice Nádražní

Kinetické dlaždice a pohled na památník, příchod z ulice Schejbalova

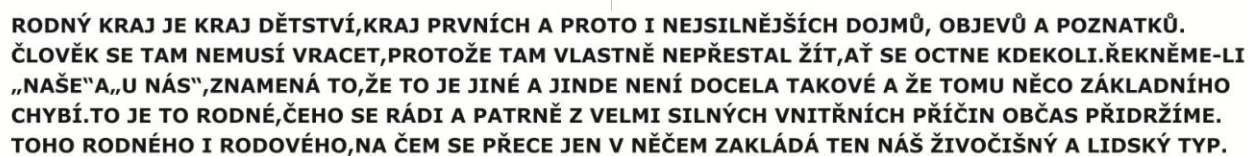

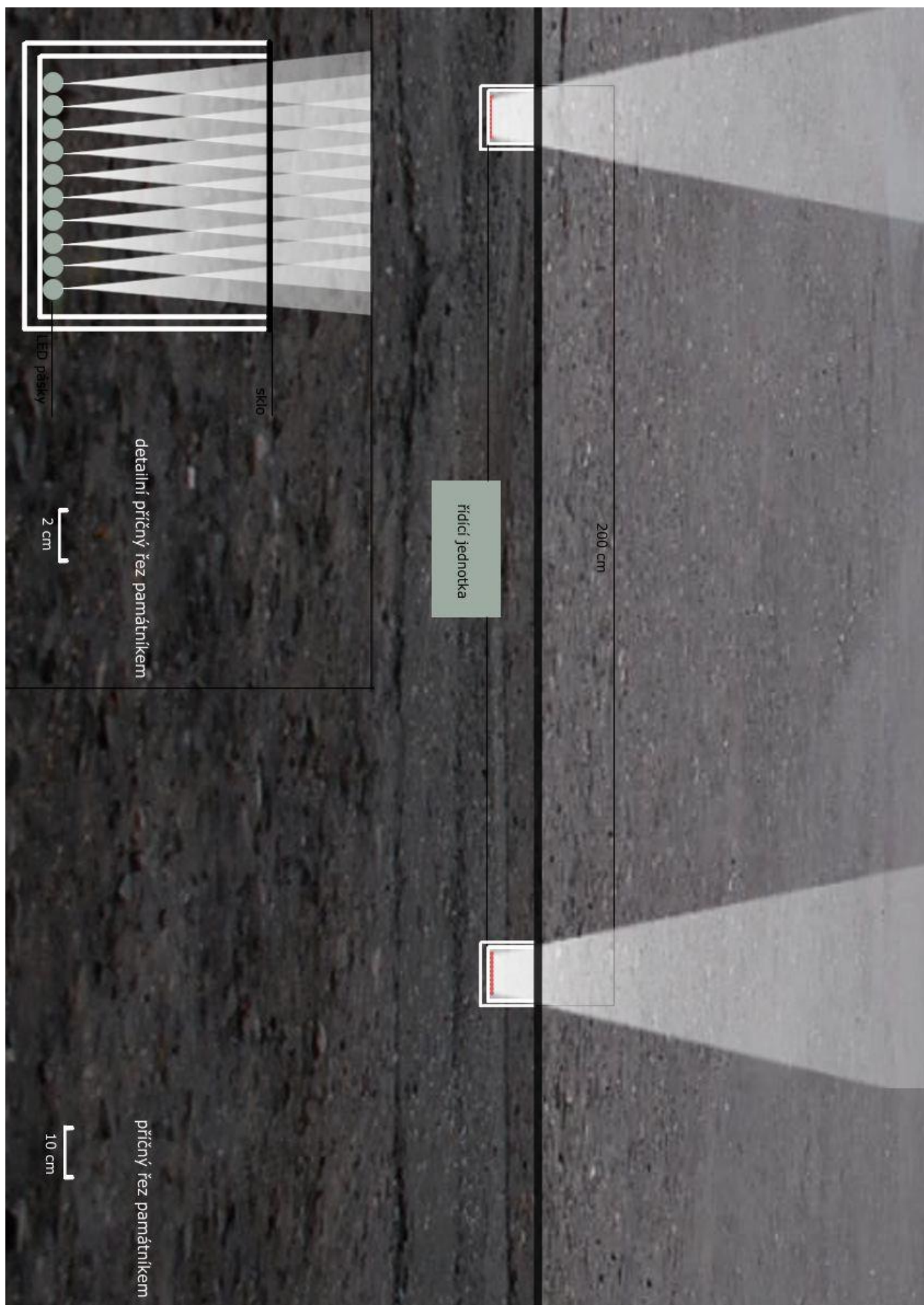
Kinetické dlaždice, příchod z ulice 9. května

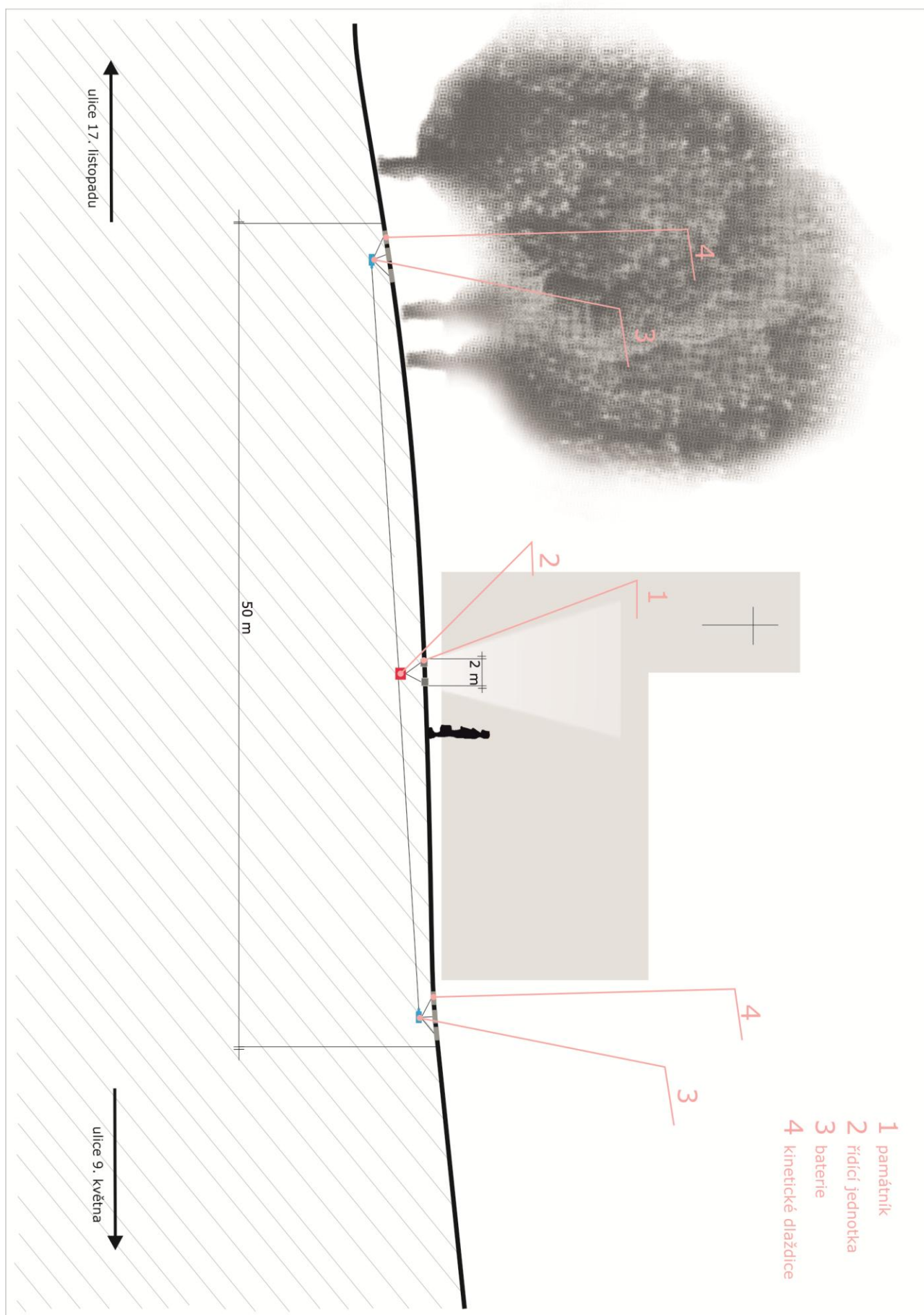
SCHÉMATA

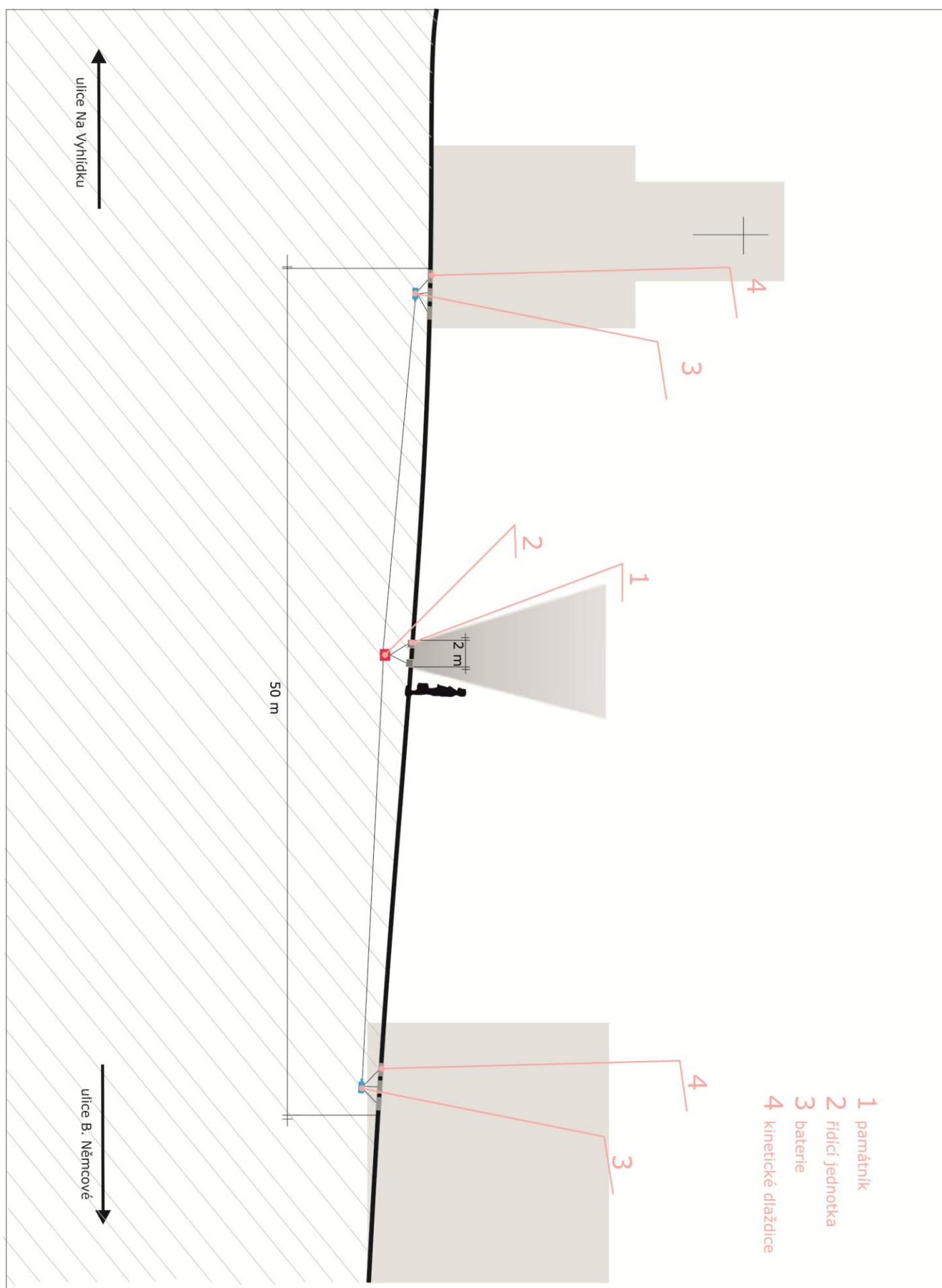

61

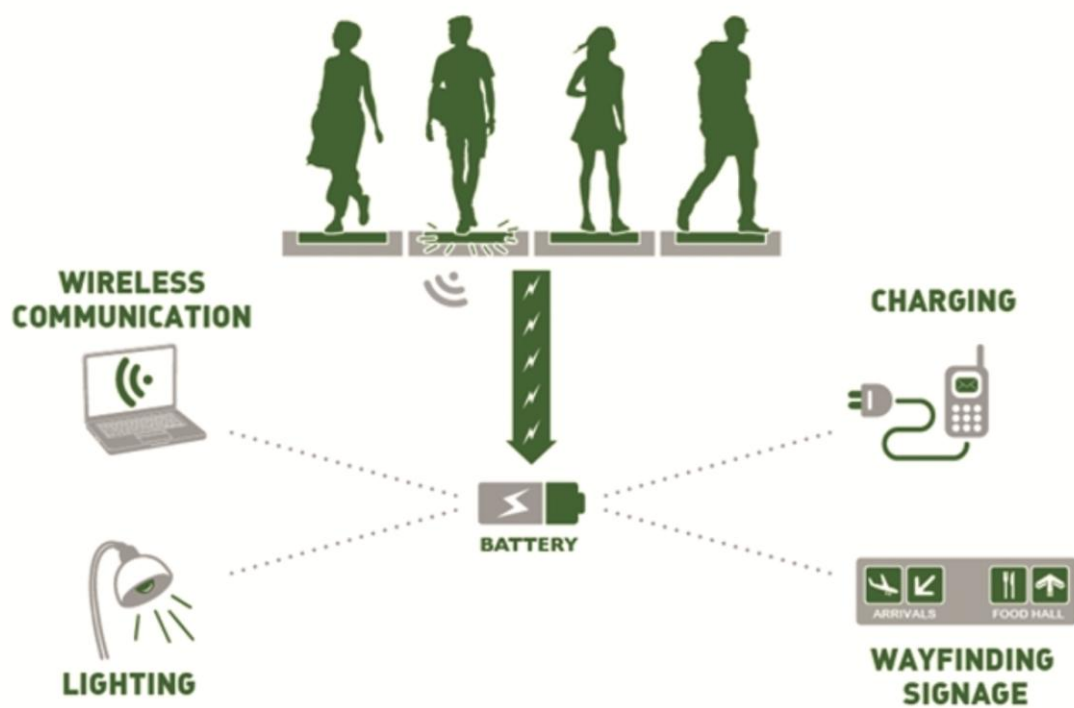
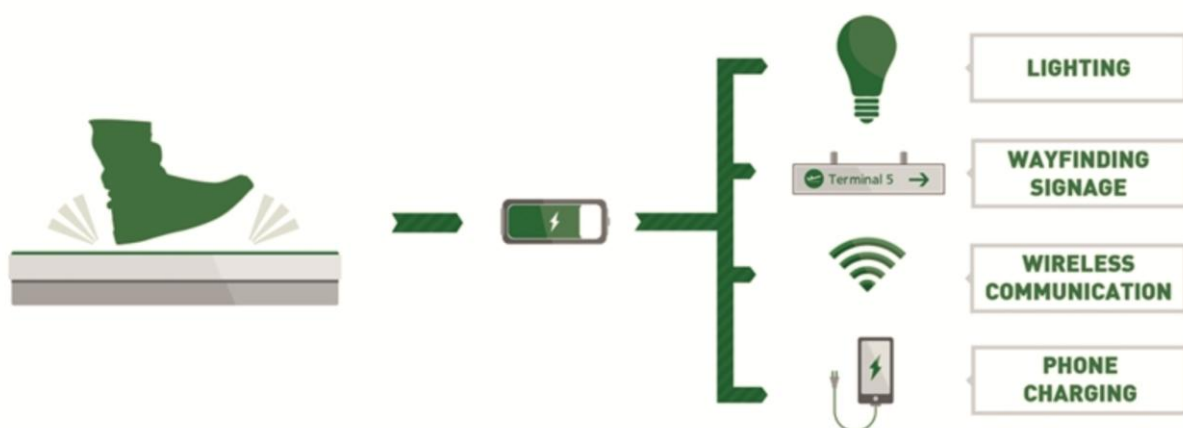

system kinetických dlařdic PAVEGEN SYSTEMS

system kinetických dlařdic PAVEGEN SYSTEMS

